Református Pedagógiai Intézet

2021
4

Magyar Református Nevelés

MEGJELENIK ÉVENTE 4 SZÁM | LETÖLTHETŐ: REFPEDI.HU/MRN

HITBŐL HITBE AZ ÓVODÁBAN

Szerkeszti el szó

Üdvözlet az Olvasónak – SZÁSZI ANDREA 3

Tanulmányok

SZÁSZI ANDREA – BÁNNÉ MÉSZÁROS ANIKÓ – Hitb l hitbe az óvodában: egy kérd íves felmérés tanulságai 5
HŐS ORSOLYA – Godly Play az óvodában 28

M hely – Óvodai katechézis

ABLONCZYNÉ VÁNDOR MARGIT – Az RPI támogatása a református óvodák számára: a refovi.reformatus.hu honlap bemutatása 39
ZIMÁNYI NOÉMI – Fedezzük fel az imádságot! – Ötletek imádságra neveléshez az óvodás korosztály számára 44
PLUHÁR GÁBORNÉ SZŰCS ENIKŐ – Segédanyagok az óvodai katechézishez – ötlettár az óvodai hitéleti neveléshez 55
SZABÓ GYÖRGY – Mint a viruló olajfa – Egy új református óvoda tervezésének tanulságai az építész szemével 69
FEKETÉNÉ KAVISÁNSZKI GYÖRGYI – Debreceni Református Kollégium Óvodája – Bibliai ötlettár, egy csipetnyi a mindennapjainkból 77

M hely – Kitekint

FEHÉR ÁGOTA – Tehetséggondozás és érzelmi biztonság 93
UHERKOVICH ZOLTÁN – A atalok jöv képe különös tekintettel a pályaválasztásra és a családalapításra 105

Számunk szerz i

110

A címlapon a „Hitvallás és szabadság” rajzpályázat egyik pályaműve szerepel (Szilágyi Péter, 5 éves, Szivárvány Református Óvoda). A lapban megjelenő további illusztrációkat a cikkek szerzői készítették.

E számunk elkészítését a hollandiai OGO Alapítvány támogatta.

OGO

ÜDVÖZLET AZ OLVASÓNAK!

Emlékszik még arra, hogy mit tanult óvodás korában? Tartalmilag talán kevésbé, de azt vélhet en fel tudja idézni, hogyan készültek az ünnepre otthon. Esetleg azt is, hogy az óvónéni hogyan mesélt, vagy milyen volt egy közös imádság hangulata. Nem véletlenül. Az óvodáskori, kisgyermekkori élmények, tapasztalatok meghatározóak számunkra. Ezt a mindennapi élet is alátámasztja és a pedagógiai-pszichológiai szakirodalom is bizonyítja. Igaz ez a hitéletünkre is. Nem mindegy, hogy hogyan alapozódik meg kisgyermekkorban az ember hitvilága, istenképe, látásmódja és hogyan formálja a személyiségét. Ebben pedig nagy szerepe van az óvodai közegnek. Hazánkban a 2021/2022. tanévében 101 református óvodában segítik az óvodapedagógusok a gyermekek komplex fejlődését, aminek része a hitélet is. Ezt a témát járja körül – néhány pontot kiemelve – jelenlegi tematikus számunk.

A bevezet ben egy nemrég készült, óvodai hitéletre vonatkozó felmérés tanulságaival találkozhatunk, ami segít ránézni a mindennapi kérdésekre, kihívásokra és lehet ségekre. Ezután egy olyan módszer tan kerül bemutatásra, ami óvodai közegben is jól használható a bibliai történetek üzenetének átadására.

Két m helyrovattal találkozhat az Olvasó. Az els ben az óvodai katechézis témakörében segítjük a gyermekek között szolgálókat. Bemutatásra kerül az RPI által készített, református óvodáknak készült honlap: a Refovi is. További gyakorlati segítséget kaphatunk a kisgyermekek imádságra neveléséhez, a sokféle óvodai hitéleti segédanyag közötti tájékozódáshoz, majd a jógyakorlatok között pedig a Debreceni Református Kollégium Óvodája osztja meg tapasztalatait.

Gondoltak már arra, hogyan lehet bibliai szempontokat, gondolatokat is gyelembe véve óvodát építeni? A m helyrovat egyik különleges cikke két építész munkáját mutatja be: a székesfehérvári Olajfa Református Óvoda tervezésének részleteibe pillanthatunk be.

A második m helyrovatban a tehetséggondozás egy újabb témájáról, az érzelmi biztonság és tehetséggondozás kapcsolatáról olvashatunk. A sort pedig a református középiskolák pedagógiai gondolkodásmódjáról való el adás írott változata zárja.

DR. SZÁSZI ANDREA

Tanulmányok

SZÁSZI ANDREA – BÁNNÉ MÉSZÁROS ANIKÓ[1]

HITBŐL HITBE AZ ÓVODÁBAN: EGY KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS TANULSÁGAI

A kisgyermekkori és ezen belül, az óvodáskori hitre nevelés alapvet és hosszútávon ható tényez a hit fejl dése szempontjából. Ha egy tételmondatot hoznánk a kisgyermekkori nevelés fontosságáról, akkor ez lehetne az. Ezt támasztja alá az ehhez a korszakhoz vall-láspedagógiai szemszögb l közelít szakirodalom és a mindennapi gyakorlat, tapaszta lat is. A tanulmányban ezt két módon kívánom körbejárni. Bár a célom most nem egy valláspedagógiai-teológiai szempontú tanulmány írása, de a kérd ív következtetéseihez röviden szeretnék felvázolni alapozásként, az els pont során, pár gondolatot ebb l a té-makörb l is. Els sorban azért, mert a gyakorlatnak és az elméletnek érdemes „kézen fog-va" járnia, az elméleti alapok segíthetnek a megvalósulás minél hatékonyabbá tételében. Ebben a bevezet alapozásban röviden az óvodások azon f hitbeli sajátosságaira térek ki, melyekhez – a gyermek oldaláról nézve – a második pontban bemutatott és elemzett kutatás eredményei kapcsolhatók. A publikáció második, hosszabb része egy református óvodák körében végzett felmérés f bb eredményeit tartalmazza. Itt els sorban azt vizs-gáltuk, hogy az óvodai légkörr l, az óvodapedagógusokról, az óvoda alapvet hitéleti beállítottságáról mit tudunk meg.

1. GONDOLATOK A KISGYERMEKKOR HITÉRŐL

Szakmai oldalról közelítve kiemelhet , hogy ez a 3–6 (7) éves kor a gyermeki, természetes hit kibontakozásának a kora. Tele vannak képzel er vel és érzelemmel. Ebb l az irány-ból közelítenek a bibliai történetekhez, a hit kérdéseihez. Fontos számukra az utánzás és mindaz, amit látnak és hallanak a körülöttük lév feln ttek részér l. A hit fejl désének egyik legismertebb kutatója, J. Fowler az „intuitív-projektív hit" id szakának tartja ezt a kort.[2] A gyermekek nyitottan állnak ebben az id szakban a hit kérdéséhez, alapvet en ér dekl dnek, gyakran kérdeznek, és meg akarják érteni a maguk módján a körülöttük lév világot és benne önmagukat. Mindehhez önmagukból indulnak ki és intuitív módon for

dítják le saját maguk számára az életet. Tele vannak olyan gondolatokkal és elképzelésekkel, amelyekben a valóság, a hallottak és látottak, valamint a saját fantáziájuk terméke keveredik. Ez megjelenik a hit vonatkozásában is. Istent még nem elvont fogalomként, hanem nagyon emberhez kötött módon, antropomorf módon értelmezik. Fontosak számukra a szimbólumok, amelyeket konkrét módon értenek. Alapvet en az óvodásokra jellemz a konkrét gondolkodásmód. Benyomásaik vannak csak Istenr l, Akit megpróbálnak megragadhatóvá tenni a saját valóságuk számára. Eközben úgy képzelik el és úgy élik meg, hogy rávetítik azokat a vonásokat, amelyeket a körülöttük lév tekintélyszemélyekt l látnak és megélnek. Így szül , óvodapedagógus és hittanoktató/lelkipásztor által színezett istenképeik lesznek. A kutatások alapján általában 5–6 éves korban kezd elválni az Istenr l való gondolkodás és a szül kr l mintázott istenkép, majd 10–11 éves kor körül mindez fogalmi szintre is kerül.[3] Vallásosságukban is er sen keverednek az utánzással megtanult elemek a fantáziával, konkrét asszociációkkal, intuícióikkal és látásmódjukkal. Egzisztenciális kérdések, mély teológiai tartalmú gondolatok és a feln tt számára néha mosolyogtató kérdések, kifejezések egyaránt el fordulnak közöttük. Ebb l a sajátosságból indult ki a gyermekteológia, amely szerint vannak olyan teológiai kérdések, amelyekre a kisgyermekek a maguk fejl dési szintjén válaszolnak, illetve keresik a válaszokat. Angol és német területen több kutató is vizsgálat alá vette ezt a témát és felismeréseik hasznosak az óvodás korosztállyal foglalkozók számára is. Kiemelt tézisük, hogy a gyermek vallásossága nem rosszabb, mint a feln tté, nem is hiányos, egyszer en csak más, a korosztály tipikus sajátosságai miatt. Tisztában vannak vele, hogy a gyermek fejl d képes, aktívan cselekv és együttm köd , saját értelmezéseit megalkotó, gondolkodó és beszél szerepe.[4] Bár a gyermekteológiával foglalkozók sok izgalmas szempontot hoznak a korosztály katechézisébe, sajnos ezekre nem tudok most kitérni. Abból a szempontból viszont fontos számunkra, hogy kihangosítják azt a tapasztalatot, amelyet látunk a mindennapokban. Azaz, a kisgyermek hitében jelen vannak az otthonról, a családi környezetb l hozott összetev k éppen úgy, mint azok, amelyeket az „intézményesített” vallással való találkozásból adaptálnak. A családi hatás vitathatatlan és a leginkább meghatározó a vallásosság szempontjából.[5] Ebben azt is tapasztaljuk, hogy a hit családon kívüli közösségekben való megélése is fontos összetev je lehet a gyermeki hit fejl désének. Ez történhet gyülekezeti közegben (ahová a családon keresztül juthat el a gyermek), de egy intézményben is érhetik a vallással, hitélettel kapcsolatos benyomások. Hazánkra jellemz , hogy az óvodai közösségben mind az állami, mind az egyházi óvodákban találkozhatnak a hit kérdéseivel a gyermekek – bár különböz módon. Az állami óvodákban a fakultatív hittanoktatás keretén belül, a szül k választása alapján, a csoport egy része vesz részt felekezeti hittan foglalkozásokon. Ezt, ha a református sajátosságokat nézzük, olyan személyek (lelkipásztorok, hittanoktatók) tartják, akik az MRE által elfogadott egyházi katechetikai képesítéssel rendelkeznek.[6] Általában heti egy alkalommal mennek be az óvodába, és egy el zetesen egyeztett id pontban tarthatnak foglalkozásokat azoknak a gyermekeknek, akiknek a szülei kérték a hittanoktatást. A tapasztalatok azt mutatják, hogy itt vegyesen vannak különböz felekezethez tartozó gyermekek és akár

b ségesen azok is, akik vallástalan környezetben n nek fel. Hasonló háttérbeli sokszín ségr l kapunk visszajelzéseket egyházi óvodákból is, ott mégis más sajátosságokkal találkozhatunk. Ezekben a közösségekben – és most kiemelten hadd szóljak a református óvodákról – többnyire be van építve a keresztyén nevelés és a keresztyén szemléletmód a mindennapi óvodai életbe. Része a nevelési programnak a hittan, rendszeresen vannak áhítatok, óvodai lelki alkalmak, stb. Egy olyan közegbe kerülhetnek így be a gyermekek, ahol a hitb l-hitbe való lelki vezetés nem pusztán heti 30–40 perc, hanem a mindennapok részévé válhat. Nagy öröm és lehet ség – de egyben kihívás is ez. Ehhez léteznek segítségek is a háttérben. Néhányat felsorolva: az Református Óvodai Nevelés Alapprogramja 1998 óta ad támpontokat az óvodai keresztyén neveléshez, létezik segítségnyújtás az óvodapedagógusok részére, azóta létrejött a Refovi honlap, amely a református óvodák jó gyakorlatait (is) gy jti. Mindazokat a kollégákat segítik ezek, akik keresztyén közeget, az Istennel való szeretetkapcsolat jó ízét szeretnék közvetíteni a gyermekek felé. Hogyan valósulhat ez meg? Milyen segítségre van szükség a hétköznapokban a református óvodák pedagógusainak? Ennek jártunk utána 2019-ben.

2. BEVEZETÉS AZ ÓVODAI FELMÉRÉSHEZ

Már régóta id szer lenne a Református Óvodai Nevelés Alapprogramjának átgondolása és további óvodai segédletek készítése. Ennek támogatására 2019 novemberét l egy munkacsoportot hozott létre az RPI. Ebbe a közösségbe bekapcsolódhattak református óvodák pedagógusai, gyülekezetek által végzett óvodai katechézisben szolgáló lelkipásztorok és hittanoktatók, fels oktatási intézmények katechetikai szakemberei is. Sajnos a munkacsoport közös tevékenységét a pandémia megakasztotta, így 2021 szeptemberét l kezd dött az újraszervez dés id szaka. A munkacsoport els találkozójára 2019 októberében azonban végeztünk egy országos felmérést a református óvodák között. Abban a tanévben az MRE 175 köznevelési intézményében (közöttük 76 többcélú volt)-80 református óvodát találhatunk. Ezek jó része viszonylag újnak tekinthet a rendszerben, mivel 2010 után csatlakoztak.

A felmérés során minden református óvodát megszólítottunk, közülük 44 helyr l kaptunk visszajelzést. Ez az összes 2019/2020-ban m köd református óvoda 55%-a, tehát a kitöltési arány egész jónak mondható. Mivel az itemeket a közös munka el készítésére szántuk, így a következ területek kerültek el :

- Szervezeti keretek
- Az óvoda pedagógiai programjának sajátosságai
- Az óvodai hitéletre vonatkozó kérdések
- Az RPI hogyan és miben tudja segíteni az óvodai keresztyén nevelést

Maga a kérd ív megtekinthet a tanulmány záró részeként, így a kérdések is nyomon követhet k. Jelen elemzésben néhány következtetést szeretnék csak kiemelni, a teljesség igénye nélkül.

3. TANULSÁGOK ÉS KONZEKVENCIÁK

3.1. A református óvodák szervezeti kereteiről

A kérdések els csokrában a szervezeti keretek fel l érdekl dtünk. Mivel a segítségnyújtásnál fontos támpont az, hogy egy hosszabb ideje m köd intézményr l vagy egy viszonylag újonnan alapított (esetleg átvett) óvodáról van szó, ezért erre is rákérdeztünk. A visszajelz k 36%-a nagyobb múltra, több mint 10 éves gyakorlatra tekint vissza, míg 48%-uk 3–10 év közötti m ködési id r l tud beszámolni.

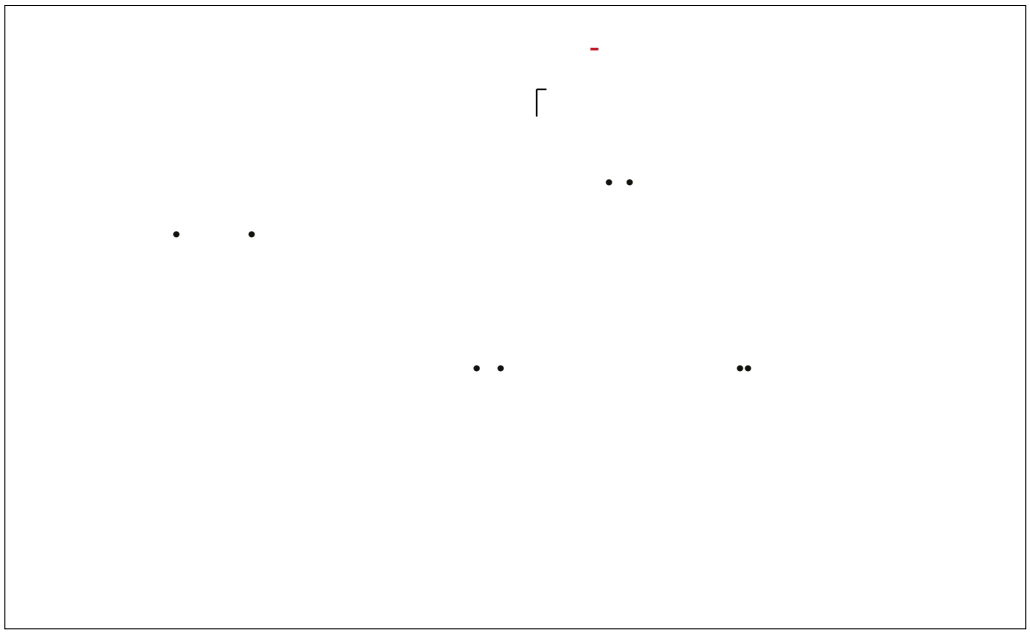

14%-uk 3 éven belül kezdte meg m ködését és 2% (1 intézmény) most indult. Meglep volt, hogy fele-fele az aránya a tagintézményeknek és az önálló intézményeknek. Többségében 1–3 csoporttal dolgoznak (57% ez az arány), azaz kisebb települések óvodáiról lehet szó. Közepes méret nek tekinthet a 4–6 gyermekcsoporttal foglalkozó intézmény, ami a visszajelz k 39%-a, és pusztán 4%-uk m ködtet 6–10 csoportot. A települési háttérre azért nem kérdeztünk rá, mert nem akartuk még tovább növelni a kérdések számát, így inkább a szakmai kérdésekre fókuszáltunk. Ezek az adatok azonban arról árulkodhatnak számunkra, hogy a református óvodáinkban nincsenek 10 gyermekcsoportot meghaladó

gyermekszámok. Természetesen a nagyobb létszámú óvodákban több az óvodapedagógus is, így nagyon hasonló arányok jelennek meg, mint a csoportszámok vonatkozásában.

Rákérdeztünk az odajáró gyermekek felekezeti hovatartozására is. Érdekes felismerése a válaszoknak, hogy nem volt olyan óvoda a válaszadók között, ahol 100%-ban csak refor mátus gyermekek járnak. Viszont az intézmények 4%-ában az óvodások kevesebb, mint 20%-református. Alig több mint az óvodák fele 20–50% közötti reformátusság populáció-ról tud beszámolni. Ez akár települési sajátosság is lehet. Ha azonban a családi háttér befo-lyásoló hatását vesszük ebben a korosztályban, akkor jó tudni, hogy a gyermekek több mint fele más felekezet vagy akár vallástalan közegb l érkezik egy református óvodába.

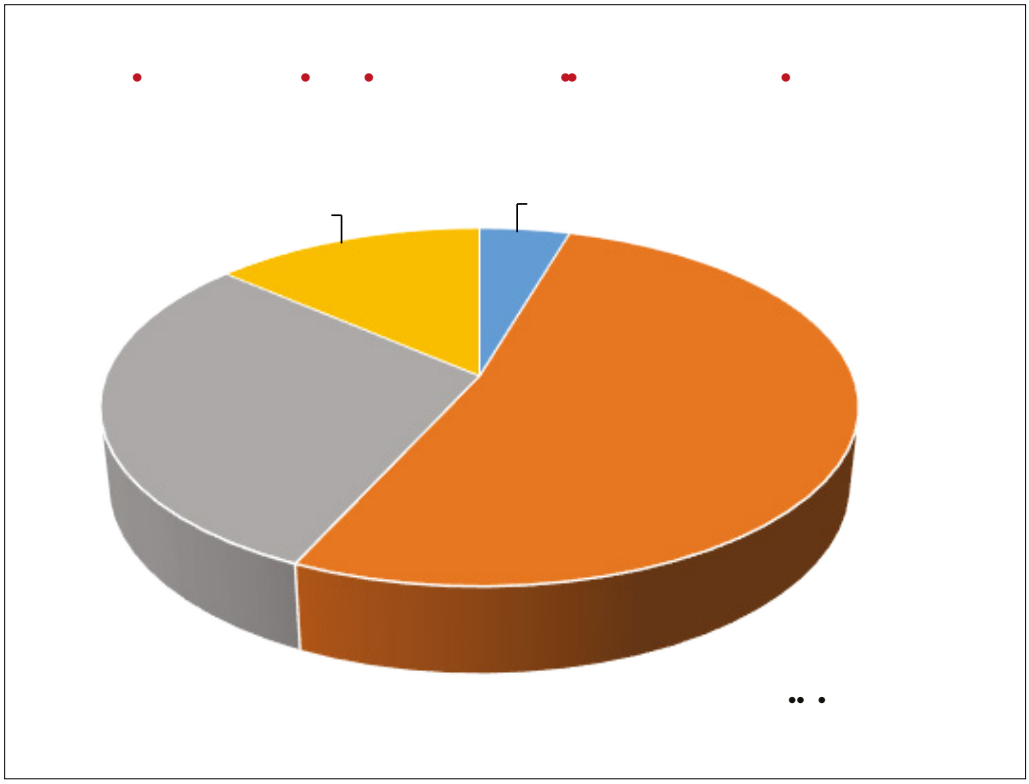

Az elemzés során fölmerült bennem az a kérdés, hogy van-e összefüggés abban, hogy az óvoda mennyi ideje tartozik a református felekezethez és mennyi református gyermek jár oda. Egyértelm kapcsolópont azonban nem volt fölfedezhet .

3.2. Az óvodai hitélet sajátosságai

Az egyházi óvodai közösségek szempontjából az is hangsúlyos kérdés, hogy milyen szem-léletmóddal találkoznak a gyermekek az óvodában. Azaz az óvodapedagógusok ismerik-e a Szentírást, megélik-e a keresztyénségüket hiteles és követhet módon a gyermekek el tt,

egyáltalán k maguk keresztyénnek vallják-e magukat. Az intézmény légkörét befolyásol hatja az is, hogy van-e olyan szolgatárs, aki az óvodai hitéletért felel s és megfelel képesítéssel rendelkezik ehhez a feladathoz. Az óvodák 41%-ában nincs olyan munkatárs, akinek hitéleti végzettsége lenne (lelkipásztor, hittanoktató). 7%-uk nem is szeretne ilyen kollégát. Nagyon pozitív az, hogy az óvodák 25%-ában létezik óvodalelkész (azaz az óvoda lelki életéért felel s intézményi lelkipásztor) és már 20%-ában van olyan óvodapedagógus, akinek hittanoktató végzettsége is van. Az egyéb válaszok között azt jelezték az intézmények, hogy a gyülekezethez tartozó segédlelkész feladatkörei közé tartozik ez a szolgálat, illetve volt, ahol néhánynapos továbbképzésen vett részt a témában az illetékes óvodapedagógus.

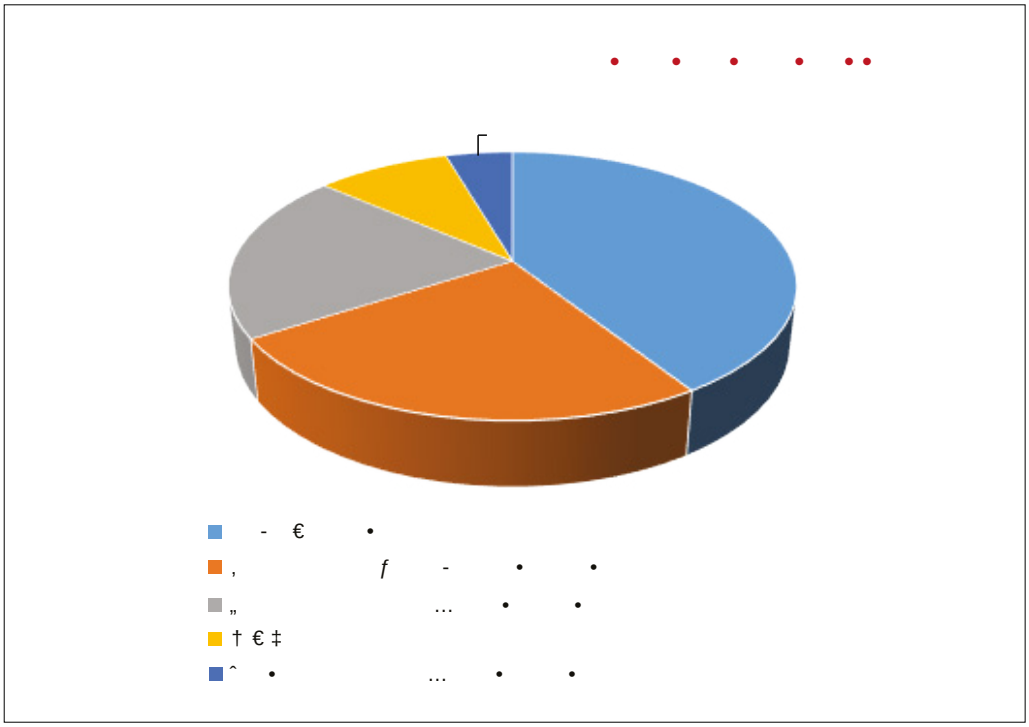

A jelen helyzetre vonatkozóan ígéretes a kép. Az óvodák 59%-ában van, aki ezzel foglalkozik. Kérdéses ugyanakkor, hogy a gyülekezeti segédlelkész hatásköre hogyan terjedhet ki a helyi óvodára. Jogilag ez nem t nik teljesen törvényesnek, de a gyakorlatra gondolva lehetséges, hogy a segédlelkész jár be hittan foglalkozásokat tartani a református óvodába. Kiemelten pozitívnak látom, hogy vannak a református óvodákban hittanoktató végzettség óvodapedagógusok. A kis létszám (20%) nem véletlen. Sajnos jelenleg az MRE fels - oktatásában nincs jelen ennek a két területnek az összekapcsolása. Pedig szükség lenne rá. Az óvodák 70%-a emelte ki, hogy fontos lenne az összhang vagy úgy, hogy az óvodapedagógusok számára legyenek teológiai-valláspedagógiai témájú továbbképzések, vagy pedig a hitéleti végzettséggel rendelkez munkatársnak legyen óvodai gyakorlata. 16% adott a

megadottól eltér választ. Van, ahol azért nem tartják fontosnak az ilyen munkatárs bevonását, mert tagintézményként léteznek. Ha kisebb óvodáról van szó, teljesen reális az is, hogy nem tudnak egy önálló munkatársat alkalmazni erre a feladatkörre. Nagy lehet sége a közös intézményi lelkipásztornak, hogy az iskolalelkész az óvodai hitéleti feladatokat is ellátja, és így nincs szükség önálló munkatárs bevonására. Ez fontos hozadéka lehet a többcélú intézményeknek és jó, ha az intézmény egészére nézve van egy missziói, hitéleti rálátása az illet nek. Ugyanakkor nagyon egységes a megítélése annak, hogy milyen munkatársat várnak az óvodák. Az óvoda indulási idejéhez viszonyítva 50–66,7% között találhatjuk azt a vágyat, hogy olyan munkatársat keressenek az óvodák, aki hív ember és jó óvodapedagógus egyben, felekezett l függetlenül.

A visszajelzések között megjelent az a szempont is, hogy bár szükségesnek tartja az illet a hitéleti végzettség munkatárs bevonását, de emellett nagyon fontosnak tartja azt is, hogy az óvodapedagógusok hitben él emberek legyenek. Illetve az számukra is legyen lehet ség a hitéleti továbbképzéseken való részvételre. Ez az igény találkozik azzal a jelzéssel, amelyet az RPI éves partneri elégedettségméréseib l láthatunk. Évr l évre el kerül, hogy az óvodák szeretnének olyan teológiai, valláspedagógiai továbbképzést, ami az óvodapedagógusok hitmélyítését, teológiai látásmódjának formálódását és gyermekek közötti katechetikai szolgálatának er sítését segítik. Ennek támogatására az RPI létrehozott egy ún. „keresztyén munkacsoportot”, ahol a 2021/2022. tanévben bibliai történetekkel és a történetmondás alapjaival, hátterével foglalkozhatnak a résztvev k. El készületben van egy kimondottan óvodapedagógusok számára tervezett, 30 órás, államilag akkreditált továbbképzés tematikájának kidolgozása, melynek tervezett címe: Teológiai kérdések – pedagógus szemmel.

Nagyon jól kifejezi a következ ábra azt, hogy miért kerül el ez a téma az óvodapedagógusok visszajelzéseiben. Az intézményvezet k feltételezéseire alapozva (ket kértük kitöltésre) csak 30%-uk vélte úgy, hogy szinte a teljes közösség (80–100%) részt vesz református egyházközségi alkalmakon. 52%-uk pedig alig az óvodai munkatársak felét vagy annál kevesebbet gondol gyülekezetlátogató embernek.

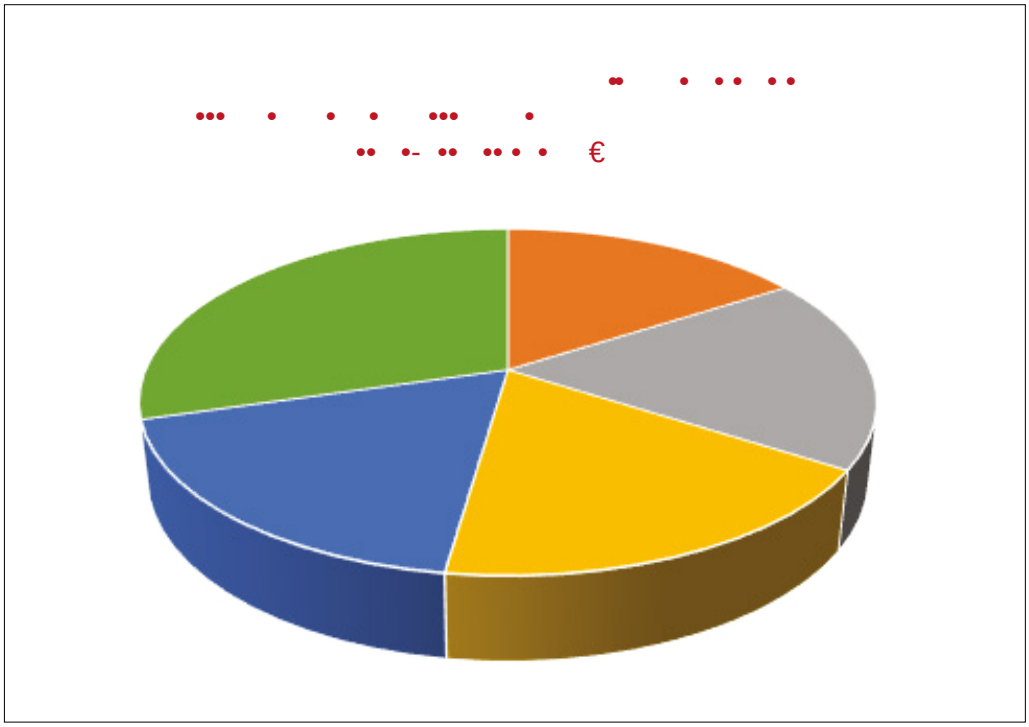

Mivel ezek csak feltételezések, így ezzel kapcsolatosan nem bocsátkoztunk mélyebb találgatásokba. Az adatokat elemezve viszont érdekes felismerés az, hogy a több mint 10 éve református intézményként m köd óvodák vezet inek 56%-a válaszolta azt, hogy az 51–79%-a vesz részt rendszeresen református egyházközségi alkalmakon. Ugyanez az arány az összes válaszadó esetében csak 18%. Vajon a hosszabb id tartam jobban segíti a reformátusság iránti elkötelez dést? Meger sítheti-e a hitélet gyülekezeti gyakorlását a református óvodában való tevékenykedés? Ezekre nincs adatolható válasz, de érdekes eljátszani a gondolatokkal. Ígéretes viszont, hogy a viszonylag új óvodák közül kerül ki az a 30% is, ahol a tantestület 80–100%-a vesz részt gyülekezeti alkalmakon.

Fontosnak tartottuk annak a feltérképezését is, hogy mit gondol az óvoda vezetése az óvodapedagógus hitér l. 59%-uk szerint fontos, hogy hitét megél ember legyen és jó óvodapedagógus. A felekezeti hovatartozás ebb l a szempontból kevésbé számít. Örömteli az a gondolat, hogy nem választotta senki azt a lehet séget, hogy ez a kérdés nem fontos. A válaszadók negyede viszont fontosnak tartja nemcsak a hitbeli elkötelez dést, hanem kimondottan a reformátusságot is. Összevetve a több, mint 10 éves és a kevesebb, mint 10 éve református óvodák válaszait: nem látható ezen a területen lényeges különbség, a szemlélet mód tehát ebben nagyon homogén.

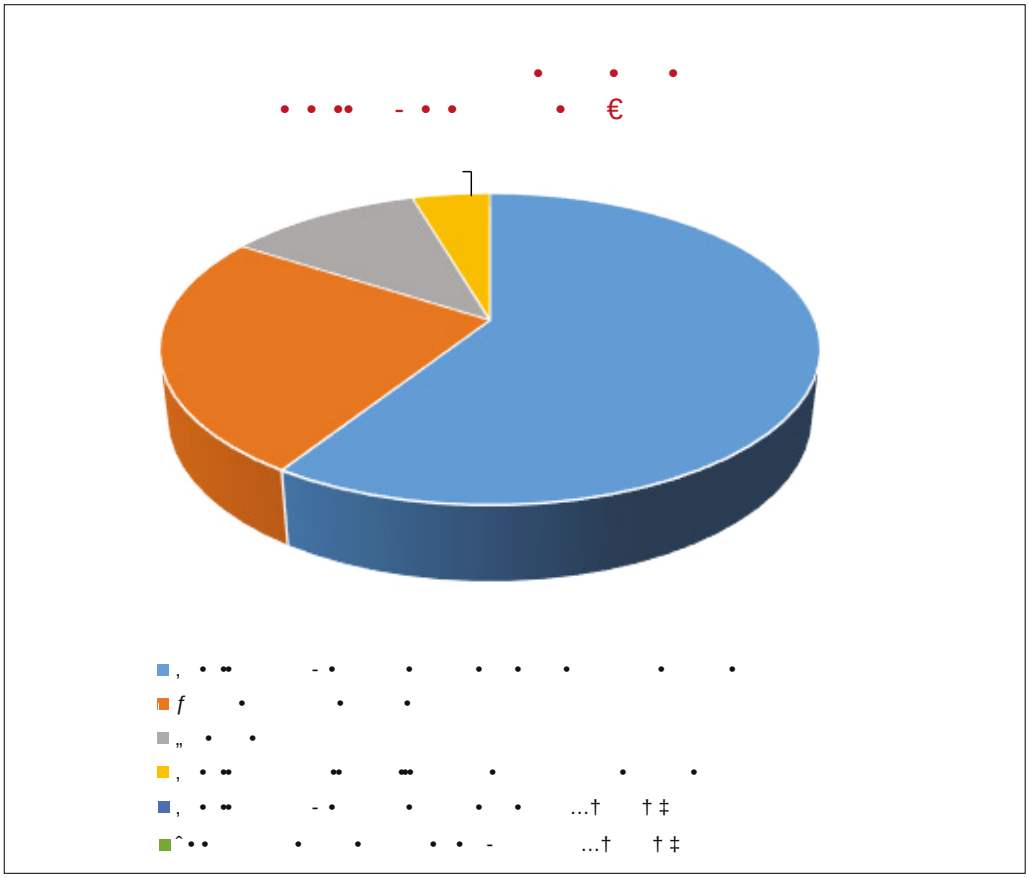

A hitélettel kapcsolatosan kíváncsiak voltunk arra is, hogy milyen hitéleti alkalmak vannak jelen az óvodában. El re megadott listából lehetett választani, illetve egyéb programokat is fel lehetett írni. Az alábbi táblázatban növekv rendben találhatók a választások. Átlagosan 10 típust jelöltek be az intézmények. A leggyakoribbak: bibliaismereti foglalkozások, énekek, áhítatok, közös imádság, templomlátogatás. Egy érdekes összefüggés, ha az óvoda indulási idejét (reformátussá válásának idejét) nézzük, hogy minél több éve református egy óvoda, annál több speciális eseményt tartanak benne. Pl. családi hitmélyít alkalmak csak a már legalább 3 éves múltra visszatekint intézményeknél van. Számomra ez azt mutatja, hogy a keresztyén mentalitás meger södése magával hozza a rétegek megszólítását, és mi nél teljesebb kör szolgálatot eredményez nemcsak a gyermekek, hanem a családok felé is.

ALKALOM TÍPUSA	ENNYI ÓVODÁBAN VAN
Családi hitmélyítő alkalmak tartása az óvodában (pl. családi csendesnap).	5
Szülői imaközösség.	6
Egyéb válaszok (óvodások templomi szolgálata, VISZ-tanfolyam óvodapedagógusoknak, óvodapedagógusok gyülekezeti szolgálatai játszóházban, táborban, szülői bibliakör).	6
Bibliaismereti alkalmak óvodapedagógusok és további óvodai munkatársak számára.	18
Az óvoda és a kapcsolódó református egyházközségek közös alkalmai az óvodában.	18
Lelkigondozói alkalmak az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.	19
Óvodai csendesnapok, lelki alkalmak.	19
Családi istentiszteletek tartása.	22
Óvodai áhítatok az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.	28
Gyermekbibliák, gyermekek számára készült hitmélyítő kiadványok használata a napi tevékenységek során.	32
Keresztyén gyermekénekek használata többféle óvodai alkalmon.	36
A közeli református egyházközség templomának meglátogatása közösen.	36
Óvodai áhítatok óvodások részére.	37
Keresztyén gyermekénekek használata a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.	39
Imádságok tanítása és közös imádkozás az óvodai közösségi alkalmakon (pl. étkezés stb.).	40
Imádságok tanítása és közös imádkozás a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.	41
Bibliaismereti (hittan) foglalkozások az óvodások számára.	44

A „mi minden lehet még a része az óvodai hitéletnek” témájú kérdésre még árnyaltabb válaszok érkeztek. Az el z kérdésnél található „toplistás” esetekben szinte teljes volt az egyetértés. Míg a legnagyobb szórást (azaz a legnagyobb véleménykülönbséget) az óvodai lelki napok, családi istentiszteletek, szül i imaközösség terén láthatjuk.

Áhítatok (csendes percek) és bibliaismereti foglalkozások osztják meg legkevésbé a közvéleményt. Áhítat az intézmények 91%-ában van, 25%-uk heti 1, 61%-uk pedig minden nap tart a gyermekeknek áhítatot vagy csendes percet. Viszont az áhítatot tartó intézmények között 48%-ban olyan óvodapedagógus feladata ez, akinek nincs hitéleti végzettsége. Ezzel szemben 43% azoknak az aránya, akik megfelel végzettséggel rendelkeznek (hittanoktatók, lelkipásztorok, óvodapedagógusok hitéleti végzettséggel). Szeretném hangsúlyozni, hogy természetesen nem a végzettség birtokában lesz valaki hív , keresztyén élet ember. Ugyanakkor az a veszély is fennállhat, hogyha nincs semmilyen teológiai-valláspedagógiai látásmódja, képzettsége a kollégának, akkor a gyermekek hitének fejl déséhez nem biztos, hogy tud, vagy nem biztos, hogy pozitív módon tud kapcsolódni. Itt különösen nagy szerepe lenne a helyi hitéleti támogatásnak, az óvodapedagógusok hitének meger sítésének. Éppen ezért rákérdeztünk arra is, hogy a munkatársak számára van-e áhítat. 82%-ban igen, ezek többnyire havi alkalmak vagy évente néhányszor kerülnek megtartásra. Néhol a gyermekek alkalmaihoz kapcsolódnak a feln ttek is. A heti és napi rendszeresség , ön-

álló munkatársi áhítatok az intézmények 27%-ára jellemz k. 73%-ban lelkipásztor tartja, aki vagy a kapcsolódó gyülekezet lelkésze (50%), vagy pedig óvodai lelkipásztor (21%). Megjelenik mellettük olyan óvodapedagógus is, akinek lelkipásztori végzettsége van. Ami meglep , hogy 3 intézmény esetében (7%) hitéleti végzettség nélküli óvodapedagógus tart a munkatársaknak áhítatot rendszeresen. Hasznos lenne ezt az er forrást jól használni. A válaszadók között az is megjelenik (4%), hogy azért nincs munkatársi áhítat, mert nincs erre igény. Vajon hogyan lehet példa az óvodások számára az óvoda hitélete, ha a közösségben nincs igény a közös igemagyarázatra, az Ige melletti elcsöndesedésre?

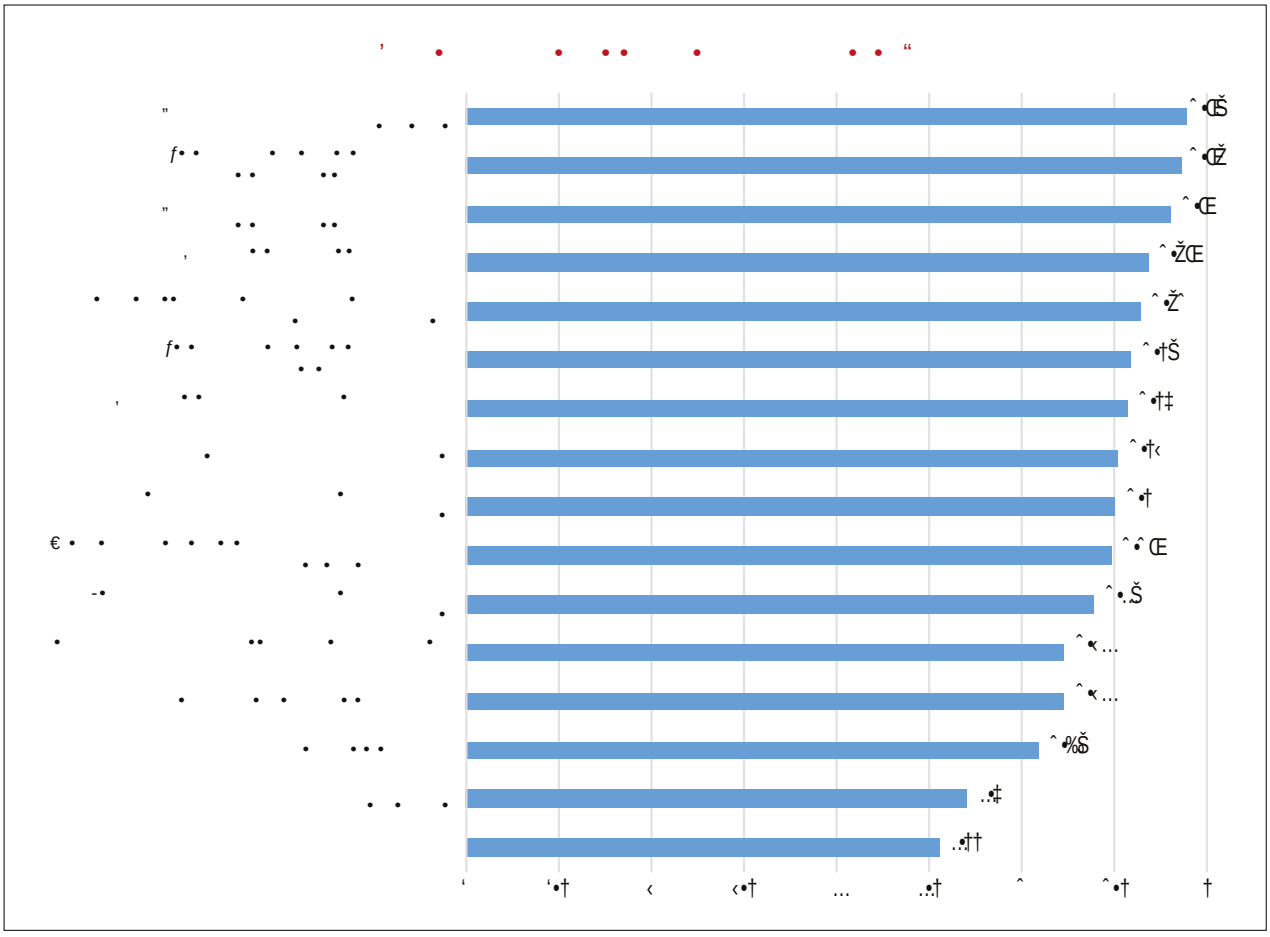

Hittan foglalkozások (bibliaismereti alkalmak) 98%-ban vannak a református óvodákban. Ez az, ami legdominánsabb a hitélet vonatkozásában és nagyon jó aránynak t nik. Ugyanakkor nézve az adatokat, meglep , hogy van olyan református intézmény, ahol sem áhítatok, sem munkatársi áhítatok, sem bibliaismereti foglalkozások nem kerülnek megtartásra. A válaszokból azonban kiderül, hogy néhol ezeket a közös reggeli imával, lelkigondozói alkalmakkal, énekléssel helyettesítik.

A bibliaismereti foglalkozásokat többféle személy tartja, ahol megjelenik a teljes hitéleti skála: gyülekezeti lelkipásztor, óvodai lelkész, óvodapedagógus lelkészi végzettséggel és óvodapedagógus hitéleti végzettség hiányában. 82%-uk valamilyen hitéleti végzettséggel rendelkezik.

A konkrét, adatolható kérdések mellett a szubjektív látásmódra is kíváncsiak voltunk. Hogyan látják az óvodájuk hitéletét az óvodavezet k. Vannak olyan pontok, amelyekben az örömeikr l, másokban pedig a kihívásokról számolnak be. Természetesen ezek nagyon függenek a körülményekt l, az óvodák egyéni sajátosságaitól, a munkatársi gárdától, stb. A teljesség igénye nélkül az alábbiakban olvasható néhány szó szerinti idézet a válaszokból.

Az örömökb l:

- Az óvodánkban több újonnan érkez óvodapedagógus dolgozik, a hitéleti nevelés terén számukra sok segítséget adunk.
- Több oldalról próbáljuk a gyermekek elé tárni az Istennel való kapcsolatot, a Biblia tartalmát bemutatni, megélni a gyerekekkel együtt a nap minden percében és minden helyzetben, amelyben ez kihasználható, megvalósítható, bemutatható.
- Hitéletünk megalapozott. Ebben nagyon nagy szerepe van lelkipásztorunk, és a segédlelkész felesége óvodai dolgozók lelki életéért tett mindennapos munkájának.
- A körülményeknek gyelembevételével megfelel nek tartom.
- Az óvodalelkész nagy segítséget nyújt a hitéleti nevelés területén, óvodapedagógusaink most végzik a VISZ-tanfolyamot, de eddig is lelkiismeretesen, a lelkész által megbeszéltek szerint végzik ezt a tevékenységet. Óvodapedagógusaink mind hitben járók, így Istent l is elkérik az üzenetet, amit átadnak a gyermekeknek. A hitéleti nevelés áthatja az egész napot, hatással van a kapcsolatokra.
- A mindennapokban hatékonyan megjelenik, és kollégáim hív emberként is ezt sugározzák.
- Megfelel az óvodai hitélet.
- Letisztult, elmélyült, jó missziós terület az óvoda.
- A mi óvodánk viszonylag régebb óta m köd , (18 éves) alulról építkez , folyamatosan megújulni akaró intézmény. A pedagógiai programunkban leírtakat igyekszünk megélni a mindennapjainkban. Törekszünk az összhangra mind a csoportokon, mind az óvoda teljes szervezetén belül. Fontosnak tartjuk, hogy a keresztyén életvitel ne korlátozódjon csak egy-egy foglalkozás erejéig, hanem áthassa a teljes óvodai életet. Tudjuk és valljuk, hogy a szavaknál er sebben hat a példaadásunk a gyermekek és a szül k számára is. Érezzük

a munkánkból adódó felel sségünket. „Atyám ai, ne legyetek sokan tanítók, tudván azt, hogy súlyosabb ítéletünk lészen” Jakab levél 3,1 alapján.

- A helyi hitéleti gyakorlatunk 15 éves múltra tekint vissza, egyházközségi fenntartású óvodánk él kapcsolatban van a gyülekezettel, lelkipásztorunkkal, hitüket gyakorló, elköte lezett óvodapedagógusok végzik a hitéleti tevékenységeket. Óvodánkban nem a bibliais mereten van a hangsúly, hanem a megismert bibliai történetek üzenetének a gyermekek életébe plántálásán, azok gyermekek életére vetített alkalmazásán, megélésén a mindennapokban.
- Minden csoportban újjászületett hív pedagógusok dolgoznak, k tartják a hitéleti tevékenységeket, és bibliai-etikai alapon nevelik a gyermekeket. Elégedett vagyok az óvodánkban folyó hitélettel.
- Megalakulásunk óta nagyon sokat fejl dtünk. Minden alkalmat megragadtunk és megragadunk hitéleti ismereteink b vítésére. Legf bb fejl dési lehet ségünk az önképzés és bels továbbképzéseken túl, a szervezett szakmai napokon való részvétel.
- Hiteles lelkiség munkatársi közösség, dönt többségben él hit ek a munkatársak (nem csak a pedagógusok). Itt szeretném megjegyezni, hogy nem tudtam pontos választ adni a fönti két kérdésre, mert nem egy valaki tartja az összes foglalkozást, hanem minden csoportban az éppen délel ttös kolléga, a heti rendbe, tematikus tervekbe ágyazva.
- Az óvodai közösségünkben a kisgyermeket és a szül t krisztusi szeretet és békesség ves körül. Az óvoda légkörén keresztül tapasztalja meg a gyermek az Isten iránti engedelmességet, a krisztusi szeretetet. A gyermek els sorban Istené. Nevelésük kell komolysággal vállalt kötelességünk. Ezért illesztjük be az óvodai vallástanítást a gyermekek alapvet nevelési keretei közé. Vagyis, olyan feltételek között folyik az evangéliumi tanítás, nevelés, amely gyelembe veszi a 3–6 éves korú gyermek életkori sajátosságait, utat enged a játékosságnak, a játszva tanulásnak, és az egyéni bánásmódra is hangsúlyt fektet.
- Még van hová fejl dnünk, mivel most kezdtük a harmadik nevelési évet. Az imákat, gyer mek énekeket elsajátítottuk, most már egyre biztosabbak vagyunk a csendes percek megtartásában.

A kihívásokról:

- Mivel az óvón k és a dolgozók, de a gyermekek családjai is szinte nulláról indultak, még hosszú út áll el ttünk. Nagyon apró lépésekkel haladunk.
- A lelkipásztornak nincs gyakorlata az óvodás korosztálynak tartandó bibliai foglalkozá sokkal kapcsolatban, inkább iskolás szint minden foglalkozás. Nem felel meg az óvodás korosztály életkori sajátosságainak.
- Az óvodapedagógusok egyre közelebb kerülnek a hitéleti alkalmak által, de a technikai dolgozók részér l kisebb az igény.
- Nagyon összetett: egy kisvárosban adott a végzett óvodapedagógusok személye. Fontos nak tartom, hogy ha nem is református (mert nagyon kevés református óvón van), de legalább hív ember legyen. Sok baptista kollégan nk van, k rendszeres látogatói saját gyülekezeti alkalmaiknak, megélik hitüket, és van néhány katolikus is (k ritkán élnek saját gyülekezetük alkalmaival).
- Az érdektelenség, motiválatlanság a feln ttek között, a gyermekek kevés helyen kapnak otthoni meger sítés.
- Gyermekközelbe hozni a vallást, a lelkésszel megértetni ennek fontosságát.
- Korszer en, de nem a korszellem rabságában.
- A hittanon tanultak átültetése a napi csendes percekbe, hogy az még inkább meger sítse a hittanon tanultakat, gyakorlatiassá tenni a 3–6–7 éves korosztály számára.
- A bibliai történeteket és a mondanivalót az óvodás korosztály számára érthet vé tenni.
- Az óvodába járó gyermekek többsége hátrányos és halmozottan hátrányos helyzet . A szül k számára eddig is nehézséget okozott a szabályok betartása, a beszédkultúra alacsony színvonala és az indulataik kordában tartása. A református értékrend közvetítése a szül k és a gyerekek számára kiemelt feladatunk.
- A családok érdektelensége a lelki élet terén.
- A családok megérintése és bevonása a hitéletbe.
- A szül k betagolása az aktív gyülekezeti életbe.
- A családok bevonása.
- Az óvodai hitéleti nevelésnek nagyobb családi támogatottsága legyen.

3.3. A Református Óvodai Nevelés Keretprogramjának irányai

A bevezet ben említett munkacsoport egyik f feladata lenne az 1998-ban megszületett Református Óvodai Nevelés Keretprogramjának átdolgozása, mai élethez és lehet ségekhez való igazítása. Éppen ezért a kérdések egy része erre vonatkozott. Kiderült, hogy az intézmények nagyon magas arányban (82%) ismerték a saját Pedagógiai Programjuk elkészítése el tt ezt a református Keretprogramot, és 93%-uk fel is használta a saját munkájához. Ami meglep , hogy egy intézmény úgy nyilatkozott, hogy nem tudja, hogy ilyen létezik. A megadott adatai alapján egy viszonylag friss (1–3 év között m köd) óvodáról van szó, ahol a kitölt nem is tartja fontosnak az óvodában hitéleti munkatárs alkalmazását. Inkább a kollégák témában való mélyítését tenné a középpontba. k nem

nyilatkoztak arról sem, hogy mi a véleményük a jelenlegi Keretprogramról. A többiek átlagosan 3,86-ra értékelték a jelenlegi Keretprogram szakmai tartalmát és az ebben adott segítséget. 50%-uk nem is szeretne változtatni, míg 48% igényli ennek a módosítását. Szöveges módon is lehetett visszajelzéseket adni az átdolgozáshoz. Ebben a következ f vonalak jelentek meg:

- még er sebben gyermekközpontúság,
- gyakorlatiasság,
- tevékenység központúság,
- az ajánlott bibliai történetek részletesebb kidolgozása,
- Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával való harmonizáció,
- kivenni azokat a történeteket, amelyek nem, vagy nagyon nehezen feldolgozhatók óvodásokkal,
- óvodai foglalkozástervezetek,
- módszertani segédletek,
- foglalkozáshoz játékötletek,
- friss szakirodalmi ajánlás,
- áhítatokhoz tartalomkifejtés,
- digitalizáció beépítése,
- lelki-spirituális kompetenciák fejlesztése,
- segédanyagok készítése,
- SNI gyermekek hitéleti nevelésének támogatása.

Ahogyan látható, több igény keveredik a javaslatokban. Az egyértelm és fontos szempont, hogy a református Keretprogramnak összhangban kell lennie az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramjával. Illetve az is elengedhetetlen, hogy a többféle sajátosság gyelembe vétele, és átfogó módszertani ajánlás jelenjen meg benne. Ugyanakkor viszont a visszajelzések egy része inkább konkrét segédanyagokat vár. Ez tükröz dik a kérd ív 25. kérdésére adott válaszokban is, ahol az óvodai hitéleti nevelésben, az RPI-t l remélt segítségre kérdeztünk rá. Ott, egy el re felsorolt listából lehetett választani. Egy további javaslat érkezett, ami az SNI gyermekekkel való munkára irányul. A gyógypedagógiai és katechetikai kérdések nemcsak az óvoda, hanem az iskola területén is magasabb arányban jelennek meg az utóbbi években. Ezekre jelenleg továbbképzésekkel és egyéni tanácsadással igyekszünk segítséget nyújtani. Ahogyan azonban az alábbi ábrából is látható, a legtöbben jógyakorlatok iránt érdekl dnek. Ezt szorosan követik azok, akik gyakorlati, kézbe adható segédleteket szeretnének kapni. Ezek lehetnek ötlettárak, óvodai foglalkozások „tanári segédletei”. A következ csoport az óvodai áhítatokat várók. A válaszokat nézve fölmerült bennem több gondolat. Több jó segédanyag most is elérhet . Ezekhez kapcsolódóan érdemes lenne akár egy rövid tájékoztató gy jteményt készíteni. Másrészt, feltételezésem az, hogy a teológiai-valláspedagógiai látásmód megtámogatása

az óvodákban segítené a hiányérzet csökkentését. Egy jó óvodai hitéleti segédlet, ötlet, játék, stb. valójában már jól ismert lehet az óvodapedagógus számára, csak nem tudja, hogyan is használja azt a hitre nevelés során.

A záró kérdések között szó volt arról is, hogy milyen módon szeretnének hozzájutni az elkészült anyagokhoz az óvodai munkatársak. 95% lehet leg ingyenesen, az RPI honlapjáról letölthet módon, 36% a digitális feladatbankon, 34% a játék- és zenetáron keresztül is szívesen használná a segédanyagokat. Ezek mind ingyenes területek, amelyet ki is emeltek a válaszadók. A nyomtatott és megvásárolható kiadványt csak a kitölt k 25%-a részesítené el nyben. Itt egyéb javaslat nem érkezett.

MERRE TOVÁBB?

A felmérés 2019 végén készült és a pandémia ugyan közbeszólt sok szempontból, de a feladatok továbbra is adottak. Egy olyan projekt zajlik az MRE-n belül, aminek a révén évr l évre több református óvoda kerül be a református oktatási rendszerbe. Jelenleg 101 református óvoda található hazánkban és a kör b vül a következ években is. A pedagógiai-szakmai szolgáltatás szemszögéb l nézve a következ kre mindenképpen szükség van:

- szakmai segédletek, amelyek biblikus és valláspedagógiailag korrekt módon támogatják az óvodai keresztyén nevelést,
- a Keresztyén Nevelés Református Keretprogramjának megújítása,
- az új óvodák indulásának szakmai és módszertani támogatása,
- jó gyakorlatok gy jtése és közzététele,
- az óvodapedagógusok teológiai-valláspedagógiai irányú továbbképzési lehet ségeinek megteremtése.

Hitéleti nevelés gyakorlata a református óvodákban – A kérdőív

Kedves Testvérünk! Köszönjük, hogy a kérd ív kitöltésével hozzájárul a felmérésünk elkészítéséhez! Célunk a református óvoda hitéleti nevelés gyakorlatának, kihívásainak és kérdéseinek a feltérképezése, valamint a Református Óvodai Nevelés Keretprogramjával kapcsolatos tapasztalatok összegy jtése.

Az alábbiakban található kérdések az óvodai hitéleti nevelés alkalmaira, segít anyagokra, valamint a református óvodák által szükségesnek tartott támogatási irányra vonatkoznak. Kérjük, hogy november 6-ig töltse ki a kérd ívet!

AZ ÓVODA SZERVEZETÉRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

1. Az óvoda indulási ideje alapján válassza ki a jellemz választ!
- Újonnan induló óvoda.
- 3 éven belül kezdte meg m ködését.
- 3–10 év között alakultak.
- 10 évnél hosszabb ideje m ködik.

2. Az óvodában milyen a református gyermekek létszámaránya?
- Kevesebb, mint 20%
- 20–50%
- 51–75%
- Több mint 75%
- 100%

3. Kérjük, hogy válassza ki az óvodai csoportok számát!
- 1–3 között
- 4–6 között
- 6–10 között
- 10 fölött

4. Kérjük, hogy válassza ki az óvodában dolgozó óvodapedagógusok számát! (Kérjük, hogy számolja bele az óvodavezet t is!)
• 2–6 f
• 7–12 f
• 13–21 f
• 21 f nél több

5. Kérjük, hogy jelölje be az Ön óvodájára jellemz állítást!
• Önálló intézmény
• Tagintézmény

6. Van-e az óvodának hitéleti végzettséggel rendelkez óvodapedagógus alkalmazottja?
• Nincs.
• Igen, lelkipásztor végzettség óvodapedagógus.
• Igen, hittanoktató végzettség óvodapedagógus.
• Óvodalelkész van, de nincs óvodapedagógus végzettsége.
• Egyéb:

7. Szükségesnek tartja-e az óvodában hitéleti végzettséggel (lelkipásztor, hittanoktató) rendelkez munkatárs alkalmazását?
• Igen, de legyen óvodapedagógus végzettsége is.
• Igen, de legyen óvodai pedagógiai gyakorlata (ha végzettsége nincs is hozzá).
• Nem tartom szükségesnek.
• Fontosabbnak látom az óvodapedagógus kollégák hitéleti (teológiai-valláspedagógiai) területen való továbbképzését.
• Egyéb:

AZ ÓVODA HELYI PEDAGÓGIAI PROGRAMJÁRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

8. Az óvoda helyi Pedagógiai Programjának elkészítés el tt ismerte a Református Óvodai Nevelés Keretprogramját.
• Igen
• Nem

9. A Református Óvodai Nevelés Keretprogramját felhasználta az óvoda helyi Pedagógiai Programjának elkészítésénél?
• Igen
• Nem
• Nem ismerem a kiadványt.

10. Tapasztalata szerint a Református Óvodai Nevelés Keretprogramjának szakmai tartalma elegend segítséget jelentet a református óvoda keresztyén nevelésének ter vezésében, megvalósításában? Kérjük, hogy 1–5 közötti skálán jelölje a keretprogram használhatóságát! (1 = nem hasznos, 5 = maximálisan hasznos)

1 2 3 4 5

11. Szükségesnek tartja-e, hogy új Református Óvodai Nevelés Keretprogram készüljön?
- Igen
- Nem
- Nem ismerem a szakmai anyagot.

12. Kérjük, hogy javasoljon szempontokat az átdolgozáshoz!

AZ ÓVODAI HITÉLETRE VONATKOZÓ KÉRDÉSEK

13. Ön szerint az Ön református óvodájába járó gyermekek családjainak hány százaléka vesz részt református egyházközségi alkalmakon is? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül!
- 0%
- 1–10%
- 11–30%
- 31–50%
- 51–79%
- 80–100%

14. Ön szerint a református óvodában dolgozó pedagógusok és egyéb munkatársak hány százaléka vesz részt református egyházközségi alkalmakon is? Kérjük, válassza ki az alábbiak közül!
- 0%
- 1–10%
- 11–30%
- 31–50%
- 51–79%
- 80–100%

15. Fontosnak tartja-e, hogy az óvodában tanító óvodapedagógus hitét megél-, refor mátus egyháztag legyen?
- Igen, teljesen egyetértek vele.
- Nem lényeges a felekezete, legyen hív ember.
- Nem lényeges a felekezete, legyen hív ember és jó óvodapedagógus.
- Nem lényeges a vallási beállítottsága, legyen jó óvodapedagógus.
- Alapvet en nem tartom ezt a kérdést fontosnak.
- Egyéb:

16. Ön szerint mi minden lehet része az óvodai hitéletnek? Kérjük, hogy 1–5 közötti skálán értékelje mindegyiket. (1 = abszolút nem tartom fontosnak/szükségesnek, 5 = maximálisan részének kell lennie az óvodai hitéletnek)
- Óvodai áhítatok óvodások részére.
- Óvodai áhítatok az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.
- Lelkigondozói alkalmak az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.
- Bibliaismereti (hittan) foglalkozások az óvodások számára.
- Óvodai csendesnapok, lelki alkalmak.
- Imádságok tanítása és közös imádkozás a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.
- Imádságok tanítása és közös imádkozás az óvodai közösségi alkalmakon (pl. étkezés, stb.).
- Bibliaismereti alkalmak óvodapedagógusok és további óvodai munkatársak számára.
- Szül i imaközösség.
- Keresztyén gyermekénekek használata a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.
- Keresztyén gyermekénekek használata többféle óvodai alkalmon.
- Családi istentiszteletek tartása.
- Családi hitmélyít alkalmak tartása az óvodában (pl. családi csendesnap).
- Gyermekbibliák, gyermekek számára készült hitmélyít kiadványok használata a napi tevékenységek során.
- A közeli református egyházközség templomának meglátogatása közösen.
- Az óvoda és a kapcsolódó református egyházközségek közös alkalmai az óvodában.

17. Milyen hitéleti alkalmak vannak az Ön óvodájában? Kérjük, hogy válassza ki az alábbi listából mindegyiket!
- Óvodai áhítatok óvodások részére.
- Óvodai áhítatok az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.
- Lelkigondozói alkalmak az óvodapedagógusok és az óvodai dolgozók részére.
- Bibliaismereti (hittan) foglalkozások az óvodások számára.
- Óvodai csendesnapok, lelki alkalmak.
- Imádságok tanítása és közös imádkozás a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.
- Imádságok tanítása és közös imádkozás az óvodai közösségi alkalmakon (pl. étkezés, stb.).

- Bibliaismereti alkalmak óvodapedagógusok és további óvodai munkatársak számára.
- Szül i imaközösség.
- Keresztyén gyermekénekek használata a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokon.
- Keresztyén gyermekénekek használata többféle óvodai alkalmon.
- Családi istentiszteletek tartása.
- Családi hitmélyít alkalmak tartása az óvodában (pl. családi csendesnap).
- Gyermekbibliák, gyermekek számára készült hitmélyít kiadványok használata a napi tevékenységek során.
- A közeli református egyházközség templomának meglátogatása közösen.
- Az óvoda és a kapcsolódó református egyházközségek közös alkalmai az óvodában.
- Egyéb:

18. Milyen rendszeresen van az óvodában áhítat (vagy áhítatot helyettesít csendes percek) óvodás gyermekek részére?
- Minden nap.
- Heti egy alkalommal.
- Ünnepenként.
- Nincs rendszeresen kialakítva.
- Abszolút nincs áhítat az óvodában.
- Egyéb:

19. Ki tartja az óvodában az óvodások számára szóló áhítatot?
- A helyi gyülekezet lelkipásztora.
- Az óvoda lelkipásztora.
- Az a hittanoktató, aki az óvodában a hittan foglalkozásokat tartja.
- Egy óvodapedagógus, akinek hittanoktatói/lelkészi végzettsége van.
- Egy óvodapedagógus, akinek nincs hitéleti végzettsége.
- Nincs ilyen alkalom az óvodában.

20. Az óvodában a munkatársi közösség részére tartanak-e áhítatot?
- Igen, heti vagy napi rendszerességgel.
- Igen, havi egy alkalommal.
- Évente néhány alkalommal igen, de ez nem rendszeres.
- Nem, mert nincs rá igény.
- Nem, mert nem tartjuk fontosnak.
- Egyéb:

21. Ki tartja az óvodában a munkaközösség számára szóló áhítatot?
- A helyi gyülekezet lelkipásztora.
- Az óvoda lelkipásztora.
- Az a hittanoktató, aki az óvodában a hittan foglalkozásokat tartja.
- Egy óvodapedagógus, akinek hittanoktatói/lelkészi végzettsége van.
- Egy óvodapedagógus, akinek nincs hitéleti végzettsége.
- Nincs ilyen alkalom az óvodában.

22. Ki tartja az óvodában a bibliaismereti (hittan) foglalkozásokat?
- A helyi gyülekezet lelkipásztora.
- Az óvoda lelkipásztora.
- Az a hittanoktató, aki az óvodában a hittan foglalkozásokat tartja.
- Egy óvodapedagógus, akinek hittanoktatói/lelkészi végzettsége van.
- Egy óvodapedagógus, akinek nincs hitéleti végzettsége.
- Nincs ilyen alkalom az óvodában.

23. Mi a véleménye saját óvodájának a hitéletér l? Röviden foglalja össze az ezzel kapcsolatos gondolatait!

24. Mi jelenti Ön számára a legnagyobb kihívást a hitéleti neveléssel kapcsolatban? Röviden írja le a gondolatait!

25. Szeretnénk segíteni a szolgálatukat! Kérjük, hogy gondolja végig, hogyan támogathatná az RPI a református óvodai hitéleti nevelést! Kérjük, hogy minden választ jelöljön be, amit megfelel nek tart!
- A Református Óvodai Nevelés Keretprogramjának korszer , szakszer módosításával.
- A Református Óvodai Nevelés Keretprogramjában található hitéleti vonatkozások aktualizálásával, átdolgozásával.
- Bibliaismereti (hittan) foglalkozások tartásához segítséget jelent segédanyagok készítésével (pl. foglalkozás tervezetek, ötlettárak, stb.)
- Óvodapedagógusoknak szóló teológiai – valláspedagógiai szakmai anyagokkal, szakér t i segítségnyújtással.
- Óvodások számára használható áhítatos gy jtemények készítésével.
- Óvodások számára használható áhítatos gy jtemények összegy jtésével és ajánlásával.
- Bibliai történetek óvodások számára felolvasható leírásaival.
- Biblikus és óvodások számára jól használható rajzok, gra kák készítésével.
- Óvodások között használható feladattárak készítésével.
- Családi napok programtervezetével.
- Óvodai hitéleti jó gyakorlatok összegy jtésével és közreadásával.

- A Magyar Református Nevelésben (MRN) óvodai katechézisr l, óvodai hitéleti nevelésr l szóló tematikus számokkal.
- Bemutató foglalkozások tartásával.
- Az óvoda református identitását tisztázó, meger sít szakmai napok, képzések tartásával.
- Hitéleti témában szaktanácsadással.
- Bibliai témákhoz, ünnepekhez kapcsolódó ötletbörzével.
- Munkatársaknak szóló rövid szakmai anyagokkal a Szentírás, bibliai történetek és óvodai hitéleti nevelés témákban.
- Egyéb:

26. Kérjük, hogy javasoljon olyan témákat, melyekkel kapcsolatban szívesen részt venne hitélethez kapcsolódó pedagógus továbbképzéseken!

27. Ha az óvodai hitéletet támogató szakmai anyagok készülnek, milyen módon szeretne ezekhez hozzájutni? Kérjük, hogy minden Ön által elfogadható választ jelöljön!
- Az RPI honlapján keresztül, ingyenesen letölthet formában.
- Az RPI digitális feladatbankon keresztül, ingyenesen.
- Az RPI digitális játék- és zenetárán keresztül, ingyenesen.
- Könyvesboltokban megvásárolható módon, nyomtatott kiadványokként.
- Egyéb:

28. Kérjük, írja ide, ha az óvodák hitéleti nevelésének alkalmaira, segít könyvekre, valamint a református óvodák által szükségesnek tartott támogatási irányra vonatkozóan egyéb javaslata van!

---

[1] A tanulmányban található diagrammokat Bánné Mészáros Anikó készítette, a diagrammok kiértékelése és a tanulmány szövege Szászi Andrea munkája.

[2] James W. Fowler: Stages of Faith: The Psychology of Human Development and the Quest for Meaning, New York, Harper One, 1981, 111–136.

[3] Antoine Vergote: Valláslélektan, Budapest, Semmelweis Egyetem Mentálhigiénié Intézet - Párbeszéd Alapítvány, 2006, 220–222.

[4] Szabóné László Lilla: Gyermekteológiai szemlélet a katechézisben, Magyar Református Nevelés, RPI, Budapest, 2020, 11–24.

[5] Antoine Vergote: Valláslélektan, 219.

[6] Ezt az MRE 2007/II. törvénye a Református hittanoktatásról 5.§. szabályozza.

[7] Bár a jelen munkámban a református sajátosságokról írok, de az evangélikus tapasztalatok is hasonlóról számolnak be. Erről részletesebben is lehet olvasni a következő tanulmányban: Kovács Barbara Luca – Mátrai Marianna: Óvodáskorú gyermekek kateké-zise, in Siba Balázs, Szabóné László Lilla, Pángyánszky Ágnes (szerk.): Együtt a hit útján. Gyülekezetpedagógiai kézikönyv, Budapest, Kálvin Kiadó, 2019, 115–145.

[8] Az adatok az RPI 2019. évi beszámolójából származnak. Forrás: http://refpedi.hu/content/szab%C3%A1lyzatok (Utolsó letöltés: 2021.12.07.)

[9] Kettős visszajelzés található itt. A 18. kérdésre adott válaszok alapján 7%, ahol abszolút nincs áhítat, a 19. kérdésre adott válasz (Ki tartja?) esetén pedig 9% ez az arány. Feltételezhetően azok, akik a „nincs kialakítva” választ adták az előzőre, a következőnél beismerték, hogy valójában nincs is ilyen tevékenység az óvodában.

HŐS ORSOLYA

GODLY PLAY AZ ÓVODÁBAN

Magyarországon a legtöbb hittanoktatással, gyülekezeti gyermekmunkával foglalkozó szolgatárs azon a véleményen van, hogy az óvodások képtelenek a bibliai példázatok megértésére azok rétegzettsége miatt. Valódi veszélyt jelent, ha történetté silányulnak a példázatok, hiszen akkor a lényegét l fosztjuk meg ket. De absztrakt fogalmakról nem csak absztrakt módon beszélhetünk. A képi világ és narratíva éppen megalapozza azok megértését: kép/tény/történés – érzés/élmény/tapasztalat – gondolat. A hit megélését nem lehet közvetíteni, vagy korlátozni, hiszen az pontosan a napról napra megélt élmény és személyes tapasztalat nyomán bontakozik ki. Ez csak bizonyos fordulópontok mentén érhet tetten, de gyelmen kívül nem hagyható.

Az óvodáskor elején a beszédfejl dés szempontjából nagy jelent sége van a kimondott szó mellett a kommunikáció nyelven kívüli aspektusainak. A metakommunikáció része az empatikus készség, amely ugyanebben az életszakaszban az énközpontú személyiségre épít de állandó mozgásban, fejl désben van. A gondolatok pontos kifejezését a korlátozott funkciójú beszéd is behatárolja. Óvodáskor vége felé már valamiféle szimultán kett s tudatról beszélhetünk, ahol a felszín mögötti bels munka – meg gyelés, tör vényszer ségek felismerése, osztályozás, általánosítás, azonosulás, különbségkeresés – az absztrakt gondolkodás dinamikus fejl dését szolgálja. Ezek az impulzusok elengedhetetlenek, ha belegondolunk, hogy a kisgyermekek bármely profán történet hallatán beleélik magukat az eseményekbe, és azonosítják magukat valamely szerepl vel, azaz „átdolgozzák magukon".

Feltételezhet en így hallgatják a szakrális történeteket is. A példázat történetté b vített hasonlat. Egy rétege egészen biztosan történet. Forrás, amelyb l mindenki annyit iszik, amennyi a szomját oltja. Megjelennek a példázatokban azok az érzelmek, amelyek az óvodás korú gyermekek számára ismer sek a mindennapi életb l. A játékban, alkotó tevékenységben történ elaboráció arra enged következtetni, hogy a példázat hallgatása során megélt élményeket, érzelmeket, azonosulást ugyan sajátos gyermeki logika, érték- és értelemkeresés mentén, de képes, ha korlátozott mértékben is megérteni, felidézni, újra

átélni. Nem képes mindent beazonosítani, de bármely példázat az óvodást is, ahogy az t el re vezet ket is, állásfoglalásra készteti. A Godly Play segítségével bizonyos példázatok tanítása már óvodás korban megkísérelhet .

Jerome W. Berryman, a módszer kidolgozója, a kisgyermekek katechézisét a foglalkozásokon átélt tapasztalatokra és hitbeli élményekre adott egyéni válaszokra építi. Alapvet szükségleteiket gyelembe véve az istentiszteleten való tevékeny részvételre igyekszik felkészíteni a legkisebbeket is. Olyan közeget teremt, amelyben maguk találják meg a rendet és az értelmet Isten Igéje és saját életük összefüggései között. A Godly Play egyedisége játékosságában, interaktivitásában, a történetmondáshoz használt 3D-s eszközeiben és a környezet kialakításában rejlik. Tér- és id gazdálkodásában meditatív és mélyen spirituális jelleg . Ez a módszer nem hagyja gyelmen kívül a Szentlélek munkáját sem. A Lélek az, aki mikor a Szentírás világába lép, képes abba az irányba vinni méga kisgyermeket is, ami személyéhez, életkorához és életszituációjához ill .

Számos könyv és cikk mutatja be a módszer alapjait. Berryman és munkatársai többtíz foglakozást dolgoztak ki. Ezek a foglalkozásokon használt eszközökkel együtt elérhet ek a Godly Play módszerhez köthet weboldalakon. K képzéseiken alapos és körültekint felkészítést adnak munkatársaiknak. A foglalkozások zöme bibliai történeteket dolgoz fel. Különleges hangsúlyt kapnak az egyházi évvel és a sákramentumokkal foglalkozó, liturgikus leckék. Berryman emellett ún. szisztematizáló leckéket is kidolgozott. Ezek célja valamely dogmatikai fogalom, teológiai összefüggés tisztázása. Nem kevésbé megdöbbent dolog ez óvodai katechézis esetében, mint az, ahogyan a példázatokra tekint. Tisztában van a kisgyermekek életkori sajátosságaival, de a szimbólumok befogadását nem kognitív, inkább érzelmi és tapasztalati síkon képzeli el.

Az el re elkészített, memorizálható leckék némelyek számára túlzott kötöttséget jelent, melyek akadályozzák a tanítók szabadságát. A módszer kidolgozói nem végeztek felszínes munkát, a leckék hosszas és körültekint csapatmunka eredménye, és csiszolásuk, nomításuk a mai napig folyik. Nem kell, hogy kritika nélkül átvegyük ezeket az anyagokat. Aki tisztában van a módszer alapelveivel, csiszolhat rajta, vagy kidolgozhat új történeteket.

A Godly Play kötött létszámú, zárt csoportokban gondolkodik, akárcsak az óvodai csoportok, iskolai osztályok. A vasárnapi gyerekalkalmaink résztvev i tágabb gyermeklétszám számára nyitottak és a résztvev k személye alkalmanként el re nem kiszámítható. Ez behatárolja a gyülekezeti felhasználás lehet ségeit, ugyanakkor az intézményi alkalmak új lehet ségeket nyithat.

A Godly Play leckékhez csak idegen nyelven lehet hozzáférni, így el ször magyar nyelvre kellene lefordítani azokat. Persze az angol nyelvtudás ma már olyannyira természetes, hogy ez nem jelenthet különösebb akadályt.

Református gyerekek számára a református dogmatikához h tanítás elengedhetetlen. A Godly Play liturgikus leckéihez csak nagy körültekintéssel szabad nyúlni. A fogalmi gondolkodás kialakulása el tt a konkrét m veletek szintjén tiszta, érthet , sallangoktól

mentes és biblikus alapokra van szükség. Ez az, amire a kés bbiek során építeni lehet. Ha ez hiányzik, hiányos vagy ingatag, az a kés bbiek során könnyen vezethet félreértéshez, értetlenséghez, esetleg téves értelmezéshez.

A foglalkozások hosszúak, az óvodás korosztály ennyi ideig nem, vagy nehezen tud gyelni. A 60 percen túli koncentrált gyelem még kisiskolásoktól sem várható el. Ám a változatos tevékenység és a szabad választás lehet sége a gyakorlatban felülírja ezen aggodalmakat. Az elmélyülést is tanulni kell. Az ily módon együtt töltött id türelemre és kitartásra indít, az elfogadó légkör a szabályok elfogadását is ösztönzi.

A programot fenntartással szemlél k szerint a módszer teátrális, körülményes és esetenként túlontúl didaktikus. Igaz ez a legtöbb óvodai foglalkozásra, legyen az mese- vagy versfeldolgozás, báb- vagy körjáték, m sorra vagy el adásra készülés, de hosszan lehetne sorolni a példákat a környezeti, logikai–matematikai nevelés vagy mozgásos tevékenységek közül is. Ugyanakkor az egyéni válaszadás ideje, az alkotótevékenység, vagy éppen bármely egyéni re exió a bibliai történetre semmiképp nem sorolható ebbe a kategóriába.

Az óvodai hittanoktatás során nem egyszer találjuk magunkat szemben olyan gyakorlati nehézségekkel, melynek megoldása vagy elhárítása alternatív módszereket igényelt. Az igazi kihívást nem a hely, helyszín kialakítása, nem az id korlát, a túlzott eszközhasználat, vagy épp az eszközhiány, esetleg a mások által megálmodott, elkészített leckék memorizálása, felidézése vagy adaptálása jelenti. Hanem az olykor megsokasodott, de id hiány vagy egyéb okok miatt meg nem válaszolt kérdésekre való re ektálás. Az óvodás korosztály egzisztenciális kérdéseinek megértése és megválaszolása jelentheti a kihívást. Több úton is el lehet indulni, hogy ez el l elgördüljenek az akadályok. Az egyik a módszertani megújulás lehetne. Másfel l annak újrade niálása, hogy pontosan mi az egyház óvodákban való jelenlétének a célja. Harmadsorban szükséges lesz választ találnunk arra a kérdésre, hogy miképpen tudunk olyan gyakorlatra lelni, melyben nem lesz fájóvá az együttes elmélyülés lehet ségének hiánya, a közös „teológiai játék", a közös spirituális élmény.

SZEMLÉLŐDÉS ÉS PÉLDÁZAT

Különleges lehet ségnek mutatkozik a kisgyermekkori katechézisben a Godly Play módszer speciálisan a példázatok feldolgozása esetén. A példázat a valóság egy-egy elemét megragadva a kimondhatatlant és elbeszélhetetlent akarja szemléltetni és megértetni. Jé zus kedves tanítási formája azonban különösen a kisgyermekek számára nehezen érthet . Olyan egzisztenciális, teológiai kérdéseket fejtegetnek, melyhez a kisgyermekeknek sem a háttérismeretük, sem a kognitív fejlettségük még nincs meg. Ezért a legtöbben úgy vélik, hogy nem is kell ezeket tanítani nekik, hiszen úgysem értik. A Godly Play ezzel ellentétben számos példázatot a gyerekek elé visz, s t ezekre épít. Teszi ezt a gyermeki értelem korlátainak ismeretében. Berryman vallja: „A példázatok serkentik kreativitásunkat. A példáza-

tokba csodálkozással lépünk be, hogy azok kérdéseket hívjanak életre bennünk. Felráznak minket, hogy meglássuk az életben azt, amit el tte nem láttunk. Ez az, ami szerinte a példázatok tanulmányozását olyan különleges tapasztalattá teszi gyermek és feln tt számára egyaránt. Ha kérdéseinkre választ kapunk, az Isten kegyelmének jele. A gyermek saját egzisztenciális, élet-halál kérdéseire a Godly Play módszer segítségével olyan választ talál, amit képes megérteni, s ami el re segíti. A példázat jelentségét így foglalja össze Berryman és munkatársa, Sonja Stewart: „A gyerekek Jézusról alkotott képüket a Jó Pásztoron keresztül alakítják ki. Összefüggésbe hozzák vele a védelmet és a biztonságot, amelyet a Jó Pásztor és a juhakol biztosít.[3]"

A Jó Pásztor példázatának gyermekekre gyakorolt hatása vitathatatlan. Nem véletlen, hogy ez a példázat az alapja So a Cavalletti módszerének, melyb l a Godly Play módszer ered. Az úrvacsora tanításakor, szintén Cavalletti-hagyományként, Berryman is visszatérnek ehhez a példázathoz. A karácsony és a böjt közötti id szakban a gyerekeket Isten országának titkaiba szintén Jézus példázatain keresztül vezetik be. Jézus megkeresztelése és megkísértése után ezek, a már Cavalletti által részben kidolgozott példázatok, következnek: A mustármag; A kovász; Az igazgyöngy; A magvet ; Az irgalmas samaritánus és a Nagy vacsora.[4]

A példázatok különleges voltát az azokat bevezet állandó, kötött és mély tartalommal bíró cselekvési „keret" is er síti, kezdve a példázat bemutatásához szükséges eszközöket tartalmazó aranyszín doboztól, el egészen a t n déshez, szemlél déshez, üzenetkereséshez kidolgozott célravezet alapkérdésekig, melyek minden esetben azonosak. Ez a keret segít a gyerekeknek megtapasztalni a kimondhatatlant, és tudatosítja bennük, hogy nem csupán egy történetr l van szó, hanem az Ige üzenetének rejt zköd és mindennél értékesebb jelenlétér l egy példatörténeten keresztül.

A PÉLDÁZATTANÍTÁS EGY PÉLDÁJA

Annak idején (2004) hitoktatóként és lelkipásztorként meghívást kaptam a KRE TFK hittanoktató hallgatóinak szakmai m helyébe. Itt a feladatom az óvodás és kisiskolás korosztály számára elérhetetlennek és felfoghatatlannak gondolt Tékozló ú példázatának feldolgozása volt a Godly Play szemléletnek a szempontrendszere szerint. Terjedelme és bonyolultsága, az „epizódok" száma miatt a kisiskolások számára egyben, ám az óvodás korosztálynak részekre bontva történt meg a példázat feldolgozása. Az ilyenfajta redukálásnak megvannak a veszélyei, de a példázat alapvet üzenetének magva nem sérült. A módszer segítségével a példázat nem silányult pusztán tanulságos történetté, és lényegét l sem fosztottuk meg azzal, hogy az Atyai házban a végén mindkét únak helyezkedett. (Összehasonlításképpen ajánlható megtekintésre több, a YouTube csatornán elérhet , azóta el készített különböz Godly Play prezentáció a Tékozló ú példázatáról, melyeket az utóbbi években dolgoztak ki.[5])

Az évekkel ezel ttitapasztalatokat lesz rve és beépítve, az id k folyamán változtattam az eredeti szövegen és eszközökön. Így most ezt a kísérleti jelleg munkát adom közre, mintegy példaképpen, két eszközt is bemutató képpel illusztrálva. A d lt bet k a tanító cselekvéseit írják le. Az óvodás korosztálynak két részre bontva, a kisiskolásoknak egyben tanítható a lecke. Az óvodás korosztálynak els alkalommal csak a feketével szedett, második alkalommal ezek megismétlésével a zölddel kiemelt részek prezentálhatók.

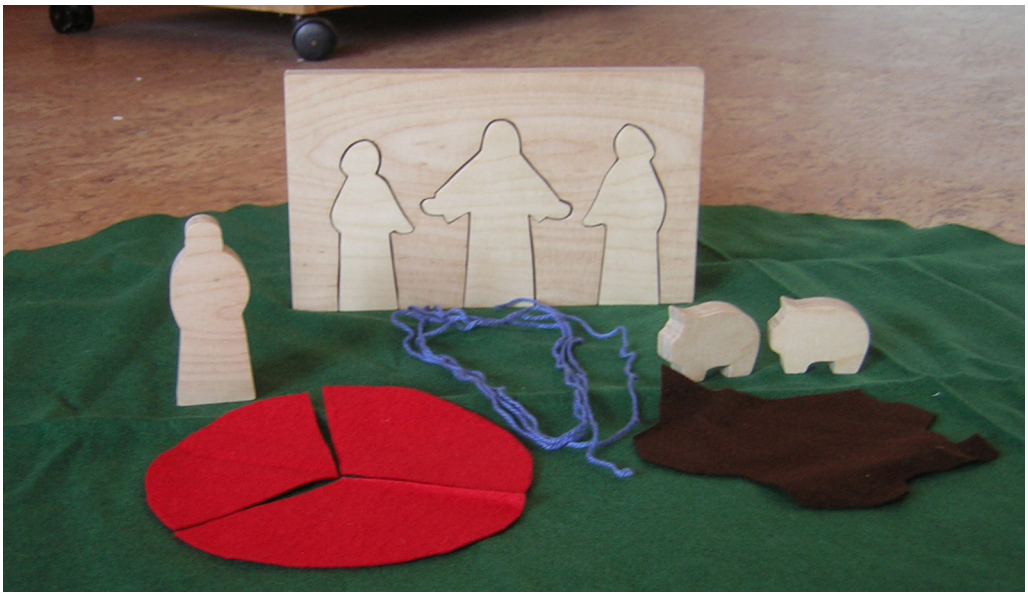

A tékozló ú példázata (Lukács 15, 11–32)

Lassan odasétálok a példázatok polcához és leemelem a Tékozló ú dobozt. Középre viszem Magam elé helyezem, és hosszan nézem. Egy pillanatig csendben, önmagamba tekintek Óvatosan megérintem a dobozt, és elmerengve így szólok:

Azon t n döm, vajon ez egy példázat? Hmm. Talán. A példázatok nagyon értékesek, mint az arany, és ez a doboz arany.

Finoman végighúzom a kezem a doboz tetején.

Úgy néz ki, mint egy ajándék.

Felemelem a dobozt és rácsodálkozom, mint egy ajándékra.

A példázatok olyanok, mint az ajándékok. Ezek már nekünk adattak. Nem tudjuk megvásárolni ket, vagy elvenni, vagy ellopni. Azok már a mieink... és van egy másik oka, amiért ez egy példázat lehet. Van fedele.

Felemelem a tet t és belekukucskálok. Ráteszem a tet t és áthelyezem a dobozt az én oldalamra. Kinyitom a doboz fedelét éppen csak annyira, hogy kivegyem a dolgokat, de nem annyira, hogy a gyerekek belelássanak. Kiveszem a zöld alapot és így t n döm:

Azon t n döm, mi lehet ez... Milyen hatalmas.

Finoman végigsimítom az alap körvonalát a kezemmel.

Milyen zöld... Vajon mi lehet ez?

Megvárom, hogy a gyerekek válaszoljanak, és válaszaikat belefoglalom a folytatásba.

Talán labda... egy nagy strandlabda... vagy illatos rét.

Egy pillanatig csendben t n döm.

Talán van itt valami, ami segít nekünk.

Kiveszek egy piros körcikket, óvatosan magam elé, a zöld lc szélére helyezem.

Ez az. Mennyivel kisebb.

Mutatóujjam lassan végighúzom a kontúrján.

Milyen piros. Azon t n döm, mi lehet ez... Talán egy szelet sajt... vagy dinnye... talán egy piros virág… paradicsom.

Egész tenyeremet húzom rajta végig.

Milyen meleg... Lehet, hogy lángnyelv. Nézzük meg, van-e több bel le.

El veszek még egy piros körcikket, és leteszem közel az els höz. Majd óvatosan egymás mellé csúsztatom ket úgy, hogy egyik oldaluk összeérjen.

Vajon ha ide teszem, segít-e nekünk?... Azon t n döm, mi lehet ez? Talán virágkehely... talán éhes madár óka cs re... Mintha hiányozna még valami.

El veszem a harmadik piros körcikket és az el z ek mellé helyezem úgy, hogy teljes kört alkossanak.

Ha ide teszem milyen más lesz. Most már nem hiányzik semmi... Teljes egész.

Egy pillanatig csendben gyelem.

Vajon más is van még itt?

Belenyúlok a dobozba, sorra el veszem, és az alap ellentétes felére helyezem a szabálytalan alakú sötétbarna lcdarabot.

Vajon mi lehet ez?

Megvárom, hogy a gyerekek válaszoljanak, és válaszaikat belefoglalom a folytatásba.

Olyan a széle, mintha éles lenne, vágna… a színe, mintha ragadós masszából lenne…

Talán kiszáradt sártócsa vagy mocsár… olyan, mintha hiányozna bel le valami.

El veszem a kék fonalat és lassan, kanyarogva ráhelyezem az alapra a piros kört l nem nagy távolságra indulva, kanyarogva az alap túlsó felén lév barna darabig úgy, hogy az az út végét l balra helyezkedjen el.

Vajon ez mi lehet? Ha ide teszem, olyan, mint egy hosszú út... elvezet egyik helyr l a másikra. Lehet, hogy folyó… Milyen hosszú, milyen kanyargós… Talán innen ered a folyó…

Végighúzom a kezem a fonál távolabbi végét l…

és erre folyik… Lehet, hogy egy út… Azoknak, akik itt laknak, ez az út eleje...

a hozzám közelebb es vége felé.

s ez a vége.

Végighúzom a kezem a fonálon a távolabbi vége felé.

Akik viszont itt laknak, azoknak ez az út kezdete...

Ugyanott vezetem a kezem, ahol el z leg.

és messze van az út vége…

Végighúzom a kezem a fonál közelebbi végén.

Vajon ki jár rajta?

El veszem a dobozból a házat, és a piros kör mögé helyezem. A házzal együtt a szolga guráját is kiveszem, a ház mögé fektetem úgy, hogy a gyerekek ne lássák.

Vajon kik laknak ebben a házban?… Most teljes egésznek érzem, nem hiányzik bel le senki.

Sorra el veszem a bemetszett alakokat a ház falából.

Egy apa... és két a... Egy napon ezt mondja apjának: Atyám, add ki a vagyonod rám es részét, ami ez én örökségem lesz… Erre az apa megosztotta köztük a vagyont.

Az egyik harmadnyi körcikket elmozdítom, és kiszakítom a körb l. A harmad körcikkre ráállítom a atalabb, a többire az id sebb testvért.

A atalabb ú összeszedett mindent... és elindult…

Az egyharmad körcikket a atalabb úval az út végére helyezem. Az apát és az id sebb út visszateszem a házba. A harmad körcikket feltekerem, és a atalabb ú vállához fogom. Lassan vezetem az úton, egyre távolabb az atyai háztól.

A atalabb ú elköltözött… messzire ment… egy távoli vidékre...

Az út végén kihengerítve az alapra helyezem a körcikket, és annak csúcsára állítom a atalabb út.

és ott eltékozolta (elköltötte) a vagyonát…

Lassan a barna lcdarab alá csúsztatom a piros körcikket egész addig, amíg teljesen el nem t nik a szemünk el l.

Miután elköltötte mindenét, nagy éhínség támadt azon a vidéken.

Áthelyezem az út túloldalára a atalabb ú guráját.

Nem volt pénze... nem volt mit ennie... egyedül maradt...

Lassan kiveszem a disznókat, és elhelyezem az út üres felére.

Ekkor elment és elszeg dött egy emberhez, aki felfogadta disznókat rizni. Szívesen jóllakott volna akár azzal az eleséggel is, amit a disznók ettek… de senki sem adott neki.

Elfordítom a gurát a disznóktól a haza vezet út felé.

Ekkor így gondolkodott magában: Apámnak hány szolgájának van b ven kenyere, én pedig itt éhen halok. Útra kelek, elmegyek apámhoz, és ezt mondom neki: Apám, vétkeztem… Nem vagyok méltó, hogy adnak nevezzenek, tégy engem olyanná, mint szolgáid közül egy.

Lassan végigvezetem a gurát a hazavezet úton.

És elindult azon az úton visszafelé, amelyik az atyai háztól ilyen messzire vezette… Hazafelé ment…

Megállítom az út végét l nem messze a atalabb út. El ször az id sebb ú, majd az apa guráját kiveszem a házból. A ú guráját a háztól távolabb, oldalirányba, fordítva teszem le. Az apa guráját az út végén helyezem el.

Még távol volt, amikor az édesapja meglátta t, elébe futott...

Az apa gurát az úton a ú elé vezetem,

…nyakába borult és megcsókolta t... A ú ekkor így szólt: Apám, vétkeztem… Nem vagyok méltó arra, hogy adnak nevezzenek.

Az apa- és ú gurát a ház egyik oldalához vezetem. Ellentétes oldalra, mint ahol az id sebb ú alakja áll.

Az apa viszont ezt mondta szolgáinak: Ünnepeljünk! Együnk és vigadjunk, mert ez az én am meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott.

Fejemet, tekintetemet az id sebb ú felé fordítom, aki a ház másik oldalán áll.

Az id sebb ú a mez n volt...

Pillanatnyi szünetet tartok és csodálkozó tekintettel nézem az id sebb út. Majd lassú mozdulattal vezetem a ház túloldalára.

...és amikor hazafelé jövet közeledett a házhoz... hallotta a zenét és a táncot.

Kicsit távolabb megáll. A ú irányába kimozdítom a ház mögül a szolgát.

El hívott egy szolgát és megtudakolta t le, hogy mi történik itt.

A szolga guráját elvezetem az apához és a atalabb úhoz. Az id sebb út elfordítom a csoporttól.

Amikor megtudta, a ú megharagudott, és nem akart bemenni.

Pillanatnyi szünetet tartok, majd az apa guráját mozdítom ki a csoportból, és a kett közé állítom.

De az apja kijött és kérlelte t.

Az id sebbik ú guráját az apa felé fordítom.

azonban azt mondta az apjának: Látod, milyen régen szolgálok neked engedelmesen, és te sohasem adtál nekem még egy kecskegidát sem, hogy mulathassak a barátaimmal. Amikor pedig megjött a ad, aki elköltötte minden vagyonát, levágattál neki egy borjút.

Az apa guráját kicsit el rébb teszem.

azonban ezt mondta neki: Fiam...

Az id sebb ú guráját el rébb és közelebb állítom az apához.

... te mindig velem vagy, és mindenem a tied. Vigadnod és örülnöd kellene...

A atalabb ú guráját is el re, az apa mellé állítom.

...hogy a te testvéred meghalt és feltámadott, elveszett és megtaláltatott. Elment t lünk, de visszajött hozzánk gondolataiban és tetteiben is.

Válasz Isten Igéjére, közös t n dés

Vajon hogy hívják az édesapát?

Vajon mi a neve az id sebb únak?

Vajon hogy nevezték a atalabbat?

Vajon miért hagyta ott az apja házát?

Vajon a távolba vezet út volt hosszabb, vagy a hazavezet ?

Vajon miért várta haza az apa a át?

Vajon miért nem örült velük az id sebbik ú?

Vajon miért adta ki a vagyon rá es részét az apa?

Vajon hányan gondoltak a kisebbik úra, amikor elfogyott a pénze? Vajon hányan segítettek neki?

Vajon hogy érezte magát a disznók „mellett”?

Vajon hogy érezte magát a kisebbik ú, amikor meglátta az apját felé jönni azúton? Vajon mire gondolhatott?

Azon t n döm, vajon hol lehet ez a ház?

A példázatok tanítása során három fogalom: a szemlélet, szemléltetés és a szemlél dés fogalma a Godly Play módszer esetében konvergálódni látszik. A módszer alkalmazásának el nyeit, nehézségeit számba véve megállapítható, hogy egyfajta alternatív lehet séget kínál az óvodai katechézis új útkereséséhez. Összességében ez arra a régi-új célkit zésre hívja fel a gyelmünket, hogy meg rizzük, illetve megteremtsük a kisgyermekkori katechézis já-tékosságát, gyermekszer ségét, biblikusságát, egyháziasságát, gyülekezetszer ségét és élet szer ségét. Sokoldalúságával és rendez elvével a módszer biztonságos keretet nyújt ahhoz, hogy a kisgyermekkori intézményi vallási nevelés tapasztalati tanulás lehessen. Pedagógiai és teológiai hátterének fókusza a legfontosabb marad: tanítványságra hív és segít.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Berryman, Jerome W.: Godly Play: An Imaginative Approach to Religious Education, Minneapolis, Augsburg Fortress, 1995.
Berryman, Jerome W.: Teaching Godly Play: The Sunday Morning Handbook, Nashville, Abingdon Press, 1995.
Berryman, Jerome W.: The Complete Guide to Godly Play I., Denver, Living the Good News, 2005.
Gobbi, Gianna: Listening to God with Children. The Montessori Method Applied to the Catechesis of Children, Loreto, 1998.
Stewart, Sonja M. – Berryman, Jerome W.: Young Children and Worship, Luisville London, Westminster John Knox Press, 1997.
Stewart, Sonja M.: Following Jesus, Louisville, Geneva Press, 2000.
The Good Shepherd and The Child: A Joyful Journey (szerk.: Cavalletti, Sofia; Coulter, Patricia; Gobbi, Gianna, Montaro, Silvana Quattrocchi MD), Chicago, Catechesis of the Good Shepherd Publications, 2003.

INTERNETES FORRÁSOK

https://www.godlyplayfoundation.org/;
https://www.youtube.com/watch?v=4pNshzwQtoY 2021.12.07.
https://www.youtube.com/watch?v=W8xRMIglNss 2021.12.07.
https://www.youtube.com/watch?v=JLymw38lY-U 2021.12.07.

[1] https://www.godlyplayfoundation.org/ (Utolsó letöltés: 2021.12.07.)
[2] Berryman: The Complete Guide to Godly Play I. 25.
[3] Stewart – Berryman: Young Children and Worship, 36.
[4] The Good Shepherd and The Child: A Joyful Journey (szerk.: S. Cavaletti, P. Coulter, G Gobbi, S.Q. Montanaro), 9–25.o. és Gianna Gobbi: Listening to God with Children. The Montessori Method Applied to the Catechesis of Children
[5] https://www.youtube.com/watch?v=4pNshzwQtoY (Utolsó letöltés: 2021.12.07.)
https://www.youtube.com/watch?v=W8xRMIglNss (Utolsó letöltés: 2021.12.07.)
https://www.youtube.com/watch?v=JLymw38lY-U (Utolsó letöltés: 2021.12.07.)

M hely •Óvodai katechézis

ABLONCZYNÉ VÁNDOR MARGIT

AZ RPI TÁMOGATÁSA A REFORMÁTUS ÓVODÁK SZÁMÁRA:

a refovi.reformatus.hu honlap bemutatása

1. A KEZDETEKRŐL

Napjainkban az a tapasztalatunk, hogy egyre n a református óvodák száma. A részükr l sokféle igény és segítségkérés érkezik. Ennek része, hogy vannak állami fenntartásból átvett óvodák, ahol bár szakmai gyakorlata van az óvodapedagógusoknak, de a keresztyén nevelés terén nincs elég ismeretük. Másrészt az újonnan alakuló óvodáknál el fordul, hogy a pedagógiai programjuk megírásával is küzdenek. Az RPI-ben pedig mindannyiuknak szeretnénk segíteni. Ezek a tények több kérdést is fölvetnek:

- Hogyan segítsünk az induló óvodáknak?
- Hogyan kerülhetnek be az újak a jelenleg meglév kapcsolati hálóba?
- Hogyan tudjuk megmutatni a református óvodák keresztyén nevelésének lehet ségeit?
- Hogyan tudunk kézzelfogható segítséget adni a számukra?
- Hogyan tudják a már m köd óvodák megismerni egymás életét, munkáját, szakmaiságát?
- Hogyan lehet támogatni a kapcsolatfelvételt és a kapcsolati háló er södését? Az ország minden táján találhatók református óvodáink, ezért a személyes jelenlét komoly nehézségekbe ütközik.

Alapvet en az RPI honlapján elég sok információ és háttéranyag érhet el a témában. 2019-ben merült fel a gondolat, hogy létrehozzunk egy olyan elektronikus felületet, amely kifejezetten a református óvodákról szól, és az ket érint szakmai anyagokat tartalmazza. Egy olyan teret, ahol láthatóvá válik a református arculat és megmutathatják az intézményeink, hogy mit jelent számukra református óvodának lenni. Célként t ztük ki azt is, hogy az új óvodák a már közzétett információkon keresztül megismerhessék a m köd református óvodák életét, lelkületét, értékeit, m ködésüknek részleteit, szakmai ötletekhez, gy jtemé nyekhez férjenek hozzá.

2020 végére készült el a https://refovi.reformatus.hu/ oldal, amelyr l elmondható, hogy segítség lehet:

- az új óvodáknak, hová forduljanak szakmai ismeretekért, tanácsért;
- eszköz lehet az egymástól való tanulásban, tudásmegosztásban;
- az RPI számára az óvodák támogatási igényének feltárásában;
- az óvodák munkájának, életének megismerésében;
- az óvodák értékeinek feltárásában.

2. PÁR SZÓ A FŐMENÜRŐL

Maga a felület folyamatos szakmai-tartalmi fejlesztés alatt áll. Esztétikus, könnyen kezelhet és áttekinthet , melyre folyamatosan kerülnek fel újabb anyagok. Ingyenes, de a használatához regisztráció szükséges.

Belépve a következ felület fogad bennünket:

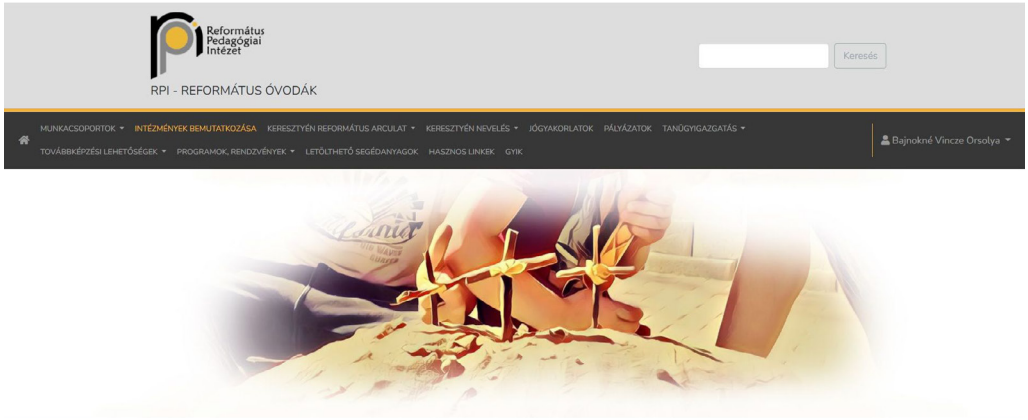

A belépés reformatus.hu-s email címmel történhet. A tartalom hozzáféréséhez regisztrált, aktív felhasználói ók szükséges. Bejelentkezés nélkül csak a kezd oldal érhet el, a benne lév tartalmak nem.

A tartalmaknál fontosnak tartjuk, hogy a feltöltött anyagok hitelesek, jogszer ek, infor matívak, és szakszer ek legyenek mind óvodapedagógiai, mind teológiai-valláspedagógiai szempontból. A hozzánk beérkez szakmai anyagokat, jógyakorlatokat egy szakmai team tekinti át. Megjelenés el tt megszerezzük az engedélyeket, hozzájárulásokat a szerz kt l, az illetékes személyekt l. Ezt követ en feltöltjük a felületünkre, ahonnan a megnyitás után hozzáférhet vé válik a tartalom.

Az „Intézmények bemutatkozása” menüpont megnyitásakor egy térkép jelenik meg.

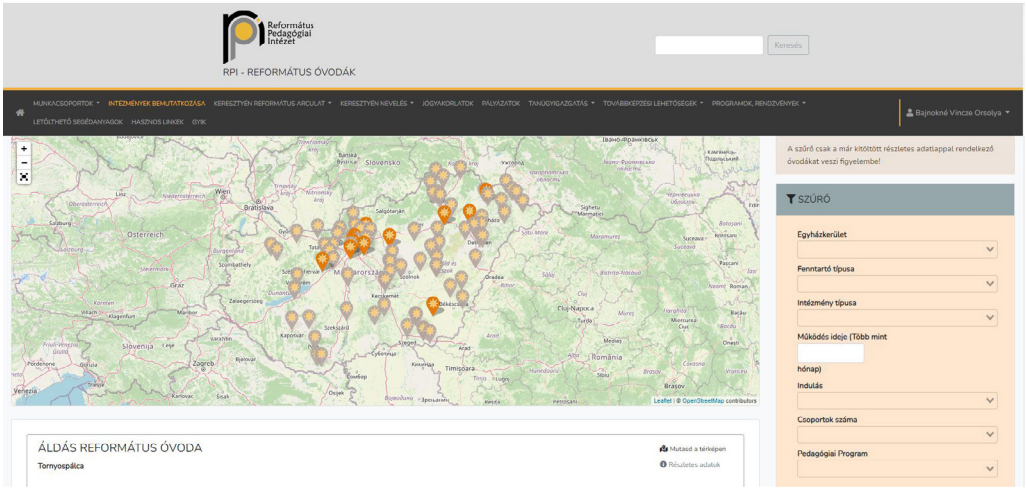

Bármelyik térkép jelöl re kattintva a felugró mez ben az óvoda neve és címe szerepel. A névre kattintva az óvoda adatlapjához ugorhat az érdekl d .

A térkép alatt listázva is megjelennek az óvodák. adatbázisban az összes református óvoda szerepel a: nosításhoz szükséges adataival (név, OM azonosító, stb.). Az azonosító adatok mellé részletes adatlap, a lati fotók és egyéb fájlok (dokumentumok) tölthet k fe A feltöltést azok a regisztrált felhasználók végzik, akik adott óvoda adatlapjához szerkesztési jogosultságot tak. Így még több információt tudhatunk meg az adc intézményr l és tanulhatunk egymásról, egymástól. Ez a felületen az adatok megosztása önkéntes jelleg . L t ség van több és kevesebb háttérinformáció megadás ahogyan azt az adott intézmény jónak tartja.

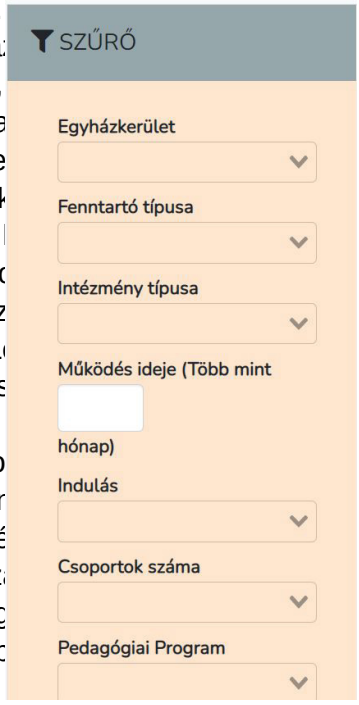

Fontosnak tartottuk, hogy lehessen sz rni az info mációkat, illetve, hogy lehessen keresni a felületen feltöltött adatokat gyelembe véve rákereshetünk inté ményekre, akár típus, akár fenntartó, akár csoportsz akár m ködési id alapján. Szeretném kiemelni, hog akkor tudjuk jól használni ezt a funkciót, ha minél töb intézmény tölti ki a saját adatlapját. A keres csak a töltött, részletes adatlappal rendelkez óvodákat veszi gyelembe. Jelenleg 101 református óvoda van, ebb l eddig 19 töltötte ki az adatlapot. Jó lenne, ha minden óvodánk megtenné ezt a lépést!

Mire lehet jó ez a funkció? Például arra, ha egy új/átvett intézmény szeretne tudomást szerezni a sajátjához területileg vagy helyzetileg közel álló, hasonló indulási kérdésekkel küzd óvodáról, a megfelel sz rés után megtalálhatja annak szükséges elérhet ségét, adatait.

Önálló menüpontban található a programok, rendezvények fül, melyben mindenki a saját érdekl dési körének megfelel programokhoz, és az ahhoz tartozó szakmai dokumentumokhoz férhet hozzá. Külön találhatók szaktanácsadói alkalmak, óvodapedagógusoknak tervezett rendezvények, illetve mindenki számára nyitott szakmai napok.

Mivel sok kérdés merül fel a hétköznapokban, ezért önálló menüpontot hoztunk létre Gyakran ismételt kérdések címmel, illetve külön összegy jtöttük a Pályázati lehet ségeket és a M ködési, törvényességi ismereteket is.

3. A SZAKMAI TARTALMAKRÓL

Fontosnak tartottuk azt is, hogy a jógyakorlatok és a kapcsolati háló meger sítése mellett jól átgondolt, szakmailag alaposan elkészített anyagok is felkerüljenek a honlapra. Így a 2020-ban elindított óvodai munkacsoportok alkalmain elhangzott el adások, prezentációk, egyéb szakmai segédletek is elérhet vé váltak. Ezek feltöltése folyamatos, az adott csoport találkozója után kerülnek fel az oldalra. Jelenleg 6 munkacsoporttal dolgozunk, melyek a következ k:

- DTREK, DMREK Regionális munkacsoport.
- TIREK-TTREK Regionális munkacsoport.
- A két regionális munkacsoport f tématerületei megegyeznek. A munkacsoport alkalmain olyan témák kerülnek el , melyek segítséget, támogatást jelentenek az óvodaveze t k számára pedagógiai és szervezetfejlesztési területen. El segítik az intézményekkel való együttm ködés intenzívebbé válását, a távolságból adódó nehézségek leküzdését, lehet vé teszik a rendszeres konzultációt és a tudásmegosztást.
- Integráló-inklúzió munkacsoport. Céljuk az óvodapedagógusok támogatása, egyfajta iránymutatás, mellyel el segíthetik a problémákkal küzd gyermekek beilleszkedését, a szociális készségek/képességek fejl dését a csoport minden gyermeke számára.
- Keresztyén munkacsoport. F témája a bibliai történetekhez kapcsolódó teológiai-vallás pedagógiai háttér összeállítása, az óvodás gyermekekre hangolódás hitéleti szempontjainak, jógyakorlatainak a feltérképezése és közreadása.
- Mozgás munkacsoport. F tématerületei: az óvodai mozgás szerepe a személyiségfejlesztésben, a reformpedagógia korszer irányzatainak megismertetése és megosztása, a pedagóguskompetenciák fejlesztése, az egyéni és intézményi jógyakorlatok felkutatása és közreadása. A zene és a mozgás együttes hatása a nevelésben, esélyegyenl ség é hátránykompenzáció, tehetségprogramok megszervezése.
- M vészeti munkacsoport. F tématerületei: a keresztyén értékrend közvetítése a re

formátus óvodákban a jeles napok segítségével. Az óvodában alkalmazható autentikus zenei anyagok közreadása, népi játékok ajánlása. Zenei anyagok ajánlása mesefeldolgozásokhoz. Az óvodák jógyakorlatainak összegyjtése.

A honlapunkon kiemelt helyet foglal el a keresztyén nevelési tartalom. Van egy önálló fül is ezzel a címmel, melyben a következ aloldalak találhatók:

- imádságra nevelés,
- bibliai történetek,
- énekgyjtemények,
- versgyjtemény,
- ünnepek,
- bibliaismereti foglalkozások.

Ezekbe a témakörökbe szeretnénk jógyakorlatokat, valamint az RPI által készített szakmai anyagokat feltölteni. Örömmel vesszük, ha a már m köd , tapasztalattal bíró óvodák bekapcsolódnak ebbe a gyjt munkába. Célunk a jógyakorlatok és gyjtemények közreadása a következ témákban:

- Kapcsolatok kiépítésének gyakorlati lehet ségei
- A szül kkel való személyes kapcsolat kiépítése, programok szervezésének gyakorlati ötletei
- A fenntartóval való kapcsolatépítés tapasztalatai
- A gyülekezeti programokban való részvétel sajátosságai az óvodákban
- Jógyakorlatok a munkatársi közösség – mint keresztyén közösség – kialakításához

A m ködést segít dokumentumok elkészítéséhez találhatók az oldalon iratmintaként felhasználható szakmai anyagok, például minták a pedagógiai programhoz és egyéb mintadokumentumok.

Hálával és örömmel mondhatom, hogy a folyamat elindult. Remélem, hogy segíteni tudjuk az óvodáinkat: az újonnan indulókat és a már régóta m köd ket egyaránt! Remélem, hogy óvodáink értékeit föl tudjuk így mutatni és egymást is segíthetjük általa! Hiszem azt is, hogy megvalósulhat a tudásmegosztás, és így bátoríthatjuk, támogathatjuk egymást. Szeretettel hívogatom az óvodákat, hogy keressék, használják a honlapot, és várjuk a jógyakorlatokat is!

Hasznos böngészést kívánok!

ZIMÁNYI NOÉMI

FEDEZZÜK FEL AZ IMÁDSÁGOT!

Ötletek imádságra neveléshez óvodás korosztály számára

„Gyertek, menjünk el, könyörögjünk az Úrhoz,
folyamodjunk a Seregek Urához!
Én is megyek!” (Zak 8,21)

„…te taníts meg arra, amit én nem látok…”
(Jób 34,32a)

Szerintem legjobb „óvodásul” imádkozni. Igen, úgy. Hogy ez mit jelent és miért is hasznos?

„Óvodásul” imádkozni azt jelenti, hogy használod a képzeletedet. Boldogan elid zve gyelsz, és aztán rácsodálkozol a teremtett világra. Az életed dolgait természetes módon osztod meg Istennel. Ha kézbe veszel egy tárgyat, eszedbe jut róla valami, amir l sür g sen beszélgetni kell Vele. Nemcsak szavakkal fejezed ki magad, hanem mozgással is. Biztonságérzetet ad, ha ugyanazt a mozdulatsort vagy szó szerint megtanult kis imádságot ismételgeted. Közben fontos neked, hogy ne helyetted imádkozzanak, hanem rólad legyen szó.

„Óvodásul” imádkozni olyan, hogy imádkozás közben meghitten, felemel en érzed magad. Minden kétséget kizáróan tudod (nem csak sejted), hogy Isten ott van veled. Átéled, hogy biztonságban vagy. Megbizonyosodsz arról, hogy jó kezekben van az életed. Nagyon bízol Istenben, egészen komolyan veszed. Elmélyülten gyelsz Rá, miközben tudod, hogy is gyel rád. Az imádkozás számodra egy magával ragadó élmény.

Úgy véled, hogy amikor az ovis hittanosaidat tanítod imádkozni, csak ket tanítod? Dehogy! Elhatározod, hogy majd felfedezteted a hittanosaiddal az Istennel való beszélgetés csodáját, de közben Te magad is felfedezed az imádkozás mélységét és szélességé ezerszín ségét, életszer ségét. És rájössz, hogy legjobb „óvodásul” imádkozni.

Az „óvodásul” imádkozáshoz hoztam néhány ötletet. Az ötletek többsége hálaadó imádság. Hogy miért? Bár annak t nik, a kér imádság korántsem olyan egyszer az ovisoknál. Elhiszik, hogy szó szerint bármit kérhetnek Istent l, és azt valóban megkapják.

Ezért hajlamosak mindenféle lehetetlen dolgokat is kérni. Még nem tudnak a „…ne az én akaratom legyen meg, hanem a tied” (Lk 22,42) lelkülettel kérni. És amikor nem kapják meg, akkor nagyot csalódnak, és ez a csalódás akár feln ttkorig is fájdalmas nyomot hagyhat bennük. Miel tt kérni tanítunk, gyakoroljuk a hálaadást. Ezért helyezem most a hangsúlyt erre az imádságformára. A kisgyermekek nagyon természetesen tudnak örülni Istennek vagy a teremtett világ szép dolgainak. Végtelen fantáziájuk miatt rengeteg dol got fel tudnak fedezni, amiért köszönetet mondhatnak az Úrnak. A mi dolgunk az, hogy kapcsoljuk össze az örömteli észleléseiket a hálaadással. Segítsünk a köszönetmondó szokást kialakítani. Legyen természetes, hogy az es friss illatáról, vagy egy születésnapról eszükbe jut Isten! Legyen természetes, hogy beszélgetnek Istennel!

Az óvodai imádságra neveléshez inspiráló céllal vetettem papírra a következ ötleteket. D lt bet vel szedve olvashatod, amit szó szerint mondanék, vagy amit a gyerekek mondanának. Ezekt l a kifejezésekt l, szavaktól el lehet térni. Változtass rajta nyugodtan, hiszen a Te hittanosaidat Te ismered! Váljon áldás az imádság „óvodásul” való felfedezéséb l! Járjunk együtt a gyermekekkel a felfedez úton: Gyertek, menjünk el, könyörögjünk az Úrhoz, folyamodjunk a Seregek Urához! Én is megyek!” Zak 8,21

ELŐKÉSZÜLET AZ IMÁDKOZÁSRA

Hívogatás

Hogyan is kezdjünk imádkozni? Kezdjük egy állandó versikével, vagy mozdulatsorral, alakítsunk ki egy állandó szokást! Így már magyarázat és különösebb noszogatás nélkül is egyértelm en tudják a gyerekek, hogy most imádkozás következik. A versikével, mozgással már mindenki gondolatban felkészül, a lábai odaviszik a megbeszélt helyszínre. Például a terem közepére. Itt körben megállnak vagy leülnek, ahogyan mi szeretnénk. Ha a versikét elkezdjük, a gyerekek bekapcsolódnak. Költ i vénával rendelkez hittanoktató tetszés szerint találhatja ki a hívogató sorait. A versikének jót tesz egy egyszer dallam vagy hangszeres kíséret. Ahogyan az ovisoknál megszoktuk, csak az els pár alkalommal kell elmagyarázni, hogy hogy m ködik a hívogatás, utána már menni fog gyorsan a folyamat.

Hívogató:

Jó nekünk?

Jó nekünk, ha Istennel beszélünk!

Gyertek, gy ljünk imádságra!

Az imádkozás kincsesládája

Amikor beálltunk körbe a versike hívó szavára, elhelyezhetjük az imádság kincsesládáját a kör közepére. Mi van ebben a ládában? Benne van a Biblia. Benne vannak azok az eszközök, amiket az imádsághoz használunk az adott foglalkozáson. Lehet benne néhány apróbb tárgy is, ami az aktuális ünnephez kapcsolódik. Egyéb szimbolikus tárgy is helyet kaphat,

amivel már korábbi alkalmak során foglalkoztunk. Kinyitjuk a ládát, majd a láda tetejére elhelyezzük a tárgyakat.

Ezután kezdhetjük az imádkozást. Milyen legyen ez a kincsesláda? Könnyen szállítható, egyszer . Lehet egy festett fadoboz. Akár terít vel is letakarhatjuk. Ha minden alkalommal van valami új a ládában, a gyermekek izgalommal fogják várni.

ÖTLETEK IMÁDKOZÁSHOZ

A láthatatlan rajz – hálaadó imádság azokért, akiket szeretünk

El készület:
Minden gyermeknek kivágunk otthon papírból egy szívet. Körbeállunk és minden gyer mek a kezében tartja a papírszívét.
Bevezet mondatok:
A kezemben van egy láthatatlan ceruza. Mindenféle színnel tud rajzolni. Ezzel a csodaszínessel rajzolunk most ebbe a szívbe. Vedd el te is a láthatatlan ceruzádat! És most rajzold le a szívbe azokat, akiket nagyon szeretsz! … Mindenki ott van? Szép színesek? Készevagyunk? Tegyük vissza helyére a ceruzát! Most köszönjük meg Istennek azokat, akiket iderajzoltunk szép színesen! Mondjátok el, hogy kik vannak ezeken a szép rajzokon!
Imádság:
Hittanoktató: Köszönöm Neked, Istenem…
Hittanos 1: anyukámat, apukámat, a testvéremet, a kutyámat,
Hittanos 2: a barátomat, a nagypapámat, a szüleimet…
Hittanoktató: Köszönjük Neked, hogy ennyi embert szerethetünk! Ámen.
További ötlet egyházi óvodák számára:
Több alkalommal is „rajzolhatunk” a szívre, ha mindenki ráírja a jelét, és összegy jtjük az alkalom végén.

Elrejtett imádság – hálaadó imádság apró tárgyakkal

El készület:
Minden gyermek kap egy gyufásdobozba vagy kindertojás-kapszulába elrejtett apró tár gyat. A csoport érettségét l függ, hogy milyen megoldást találunk. Ha kisebbek, akkor akár nagyobb tárgyakat is becsomagolhatunk. Ilyen tárgyakat rejthetünk el: madártoll, növény termése, kis faág, kavics, gomb, levél, ceruza, papírzsebkend stb. Az imádkozás kincsesládájába tesszük a kis csomagokat. Körbeállunk, mindenki kézben tartja, de még nem nyitja ki senki a kis dobozát.

Bevezet mondatok:

1. kör: Vajon mi van itt elrejtve a csomagodba? Nyisd ki, néz meg! Vajon mit köszönhets meg Istennek, ha erre a tárgyr gondolsz? Mondjátok el sorba hogy mi jutott eszetekbe! …
2. kör: Most az els körben mindenki elmondta, hogy mit tud megköszönni Istennek. Mos köszönjük is meg Neki! Te gyük le a kis tárgyakat ide a kincsesládára! Kulcsoljuk össz a kezünket, és sorban egym után mondjunk köszönetet Istennek! Én kezdem.

Imádság: Köszönöm, hogy ilyen szép természetet alkottál. Ámen

Pl. Hittanos 1: Köszönöm, hog teremtettél állatokat. Ámen.

Hittanos 2: Köszönöm, hogy játszhatunk. Ámen.

Miért hasznos ez az ötlet?

Az els körben még nem kell a gyermekeknek a saját szavaikkal imádkozni, így könnyebb megszólalni. A második körben már csak átfogalmazzák, amit elmondtak korábban. Az asszociáció során a gyermekek olyan témákat fognak hozni, ami ket érdekli. Mindenki részt tud venni ebben, és lépésenként vezetjük az önálló imádkozás felé a hittanosokat. Ez a módszer abban is segít, hogy a gyermekek a hétköznapi tárgyak látványát összekapcsolják a hálaadással.

Hogyan lehet az ötletet még átalakítani?

A fent leírt ötletben a gyermekek nem választják a tárgyat, hanem véletlenszeren kapják. A választás mértékét növelhetjük két fokozaton:

1. Részleges választás: Egy kosárban helyezünk el különböz játékokat, amelyekb l tetsz legesen választhatnak.
2. Szabad választás: A teremben található bármely tárgyból választhatnak tetszés szerint. Az alkalom végén ismét körbeállhatjuk a tárgyakat, ismét köszönetet mondhatunk Istennek. Ha van rá lehet ség, vigyék haza a tárgyakat a gyermekek, hogy emlékezzenek a hálaadásra.